Ч. 47 (14.879). Львів, пятниця 4. березня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-28
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

„Британський уряд пильно слідкуватиме за подіями в Австрії“

— ЗАЯВИВ ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЕН

На вчорашньому засіданні палати послів посол-лейбурист Гендерсон зложив інтерпеляцію, домагаючися, щоби британський уряд дав моральну підтримку Австрії, приєднуючись до заяви Дельбоса. На думку Гендерсона, Австрію важко вважати від тепер незалежною державою.

Прем. Чемберлен відповів, що у порозумінні двох держав для поліпшення взаємин між їхніми краями годі добачувати нарушення сан-жерменського миру чи женевського протоколу (який постановив, що без згоди Ліґи не можна змінити незалежности Австрії). Тепер треба чекати наслідків того порозуміння. Анґлія мусить цікавитися життям Середущої Европи, бо вона змагає до того, щоб довести Европу до почуття безпеки і взаїмного довіря. З огляду на те Чемберлен привязує вагу до недавньої заяви Дельбоса. Британський уряд дальше буде пильно слідкувати за подіями в Австрії.

Болгарія визнає еспанський нац. уряд

І АНЕКСІЮ АБІСИНІЇ.

З Анкари прийшла вістка, що конференція Балканської Антанти звернулася до Болгарії з внеском, щоб вона визнала анексію Абісинії та еспанський національний уряд.

Болгарська преса потверджує цю вістку; офіційні кола заявляють, що та пропозиція ще не прийшла, але Болгарія прийме її, як дістане.

Французька палата послів ухвалила „кодекс праці“.

Минулої ночі по 12. годині французька палата послів ухвалила 408-ма голосами проти 90-ох цілий проєкт „кодексу праці“. Вона взяла під увагу зміни, що їх ввели комісії за винятком одного закону, якого текст палата послів приняла в такому стані, як його ухвалив сенат.

Велика Британія визнала анексію Абісинії де факто.

У Льондоні відбувся процес б. абісинського неґуса Гайле Селясія проти англійського телеграфічного товариства. Він домагається звороту 10.000 фунтів штерлінґів, що належаться абісинському урядові. Товариство не квестіонувало, що така сума належиться абісинському урядові, але відмовилася виплатити цю суму б. неґусові, бо вона належиться італійському урядові, як фактичному володареві краю. В цій справі звернулися до Форін Офісу, який заявив, що британський уряд визнає італійський уряд де факто в частині Абісинії, що підлягає Італії. А що Італія виконує дійсно владу над цілою Абісинією, британський уряд визнає італійський уряд, як уряд де факто в цілій Абісинії.

Беручи під увагу, що британський уряд все таки визнає ще владу де юре б. неґуса над Абісинією, суд відложив присуд на необмежений час.

СПРАВА АНГЛЬО-ІТАЛІЙСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ.

Як подає льондонський ліберальний „Стар“, підчас переговорів з Італією англійський уряд порушить такі справи:

1) Стан італійських збройних сил в Лібії є надмірно великий, тому Англія хотілаб знати, яке призначення цих військ; 2) Справу фортифікацій деяких італійських островів на Середземному Морі, головно Пентелярії та побереж Червоного Моря, головно напроти Адену; 3) Питання джерел Нілю й озера Тана, де Італія повинна визнати спеціяльні господарські привілеї для англійців; 4) Справа протианглійської пропаганди на Близькому Сході.

Італія мабуть висуне такі домагання: 1) Паритет з англійською фльотою на Середземному Морі; 2) Справу англійської бази на Кипрі; 3) Справу нагляду над Суецьким каналом та участи у проводі товариства Суецького каналу.

В Льондоні переконані, що італійський уряд висуне ще справу безпеки Суецького каналу.

Після довгих нарад британського уряду з амбасадором у Римі Пертом затверджено загальні напрямні для англьо-італійських переговорів. Амб. Перт відїде в суботу до Риму, де мабуть вже у вівторок почне з мін. Чіяно переговори. В Льондоні сподіються, що ці переговори триватимуть 6—8 тижнів. Назагал англійські політичні кола оптимістично задивляються на хід цих переговорів. Як тільки вони покінчаться, мін. Чіяно приїде до Льондону, де підпишуть договір.

Дальші японські успіхи в північному Китаю.

КИТАЙЦІ ВТРАТИЛИ ПОНАД 100.000 ЛЮДЕЙ.

Домеї довідується з Тайюану, що японці посуваються у південному Шансі скоро вперед. Кольона Марімота здобула вчора Менчон, кольона Оказаки — Куйґан, кольона Кобаяші пішла на 10 кільометрів вперед.

Від 11. лютого ц. р. китайці втратили понад 100.000 вояків.

НА ДОМАГАННЯ БОЛЬШЕВИКІВ ЖІНКА ЧАНКАЙШЕКА ПОКИНУЛА КЕРМУ КИТАЙСЬКОГО ЛЕТУНСТВА.

Як говорять у Ганкав, жінка Чанкайшека уступила зі становища шефа китайського летунства з огляду на спротив совітських летунів, які погрожували страйком, бо не хотіли служити під проводом жінки.

Райтер подає іншу вістку: Причиною димісії жінки Чанкайшека було її домагання, щоби на літаках, які пільотують на чужині, скорострілі обслуговували китайці.

Найкраща подяка Рідній Школі за святочні бажання приходить чеком Рідної Школи.

Живий медвідь і його шкура.

„ЗВОРОТ“ ЗАКАРПАТТЯ УГОРЩИНІ У СВІТЛІ ІСТОРІЇ ТА ТЕПЕРІШНЬОЇ ДІЙСНОСТИ.

Львів, 3. березня 1938.

I.

Односторонній підхід польської публіцистики.

Недавній побут у Польщі реґента Угорщини, адмірала Гортія, зактуалізував знову питання шляхів польської закордонної політики, які ведуть із Варшави на Будапешт. Прихильники „французької орієнтації“ витали голову угорської держави стримано, зате палко й захоплено зустрічали його всі ті, що беззастережно підтримують нинішній польський закордонно-політичний курс мін. Бека, намагаючись хіба надати йому виразніше обличчя. Коли у польській пресі — з винятком таких часописів, як „Політика“, яка ставить всі точки над „і“, — справу польської закордонної політики завжди трактують обережно, з ріжними серпанками, то в закордонній пресі читали ми знову звістки про „продовження оси Берлін-Рим до Варшави й Будапешту“. Але і тут і там всі однозгідні, що Польща підтримує Угорщину в її ревізіоністичних змаганнях щодо Закарпаття, маючи зі свого боку такий інтерес у тому, щоб віддалити Чехословаччину від Совітів, від яких тепер ділить її лише вузька смуга румунської території, і щоб таким робом спаралізувати совітські тенденції — проникати аж до середущої Европи. Цікаво, що навіть дехто з ендецьких кол, традиційно-русофільських, франко- і чехофільських, так само „звертає“ Угорщині Закарпаття, керуючись тут уже явно і славно — протиукраїнською ненавистю: українцям у Мадярщині таки, мовляв, буде гірше, ніж у Чехословаччині! Таким робом „зворот“ мадярам Закарпаття має безумовно більшість польського громадянства за собою; є теж польські кола які в цьому напрямку ведуть кампанію зовсім отверто. Свого часу була в „Ділі“ мова про брошуру графа Бема де Косбана, що її роздали всім послам і сенаторам у Варшаві: арґументи автора про „міліони чеських корон“, що їх буцім то чеський уряд видає на „українську ірреденту“ на Закарпатті були не тільки доказом „поінформованости“ того діяча (співробітника „Нашої Пшешлосьці“ Яна Бобжинського), але й характеристичним показчиком підходу шовіністичних польських кол до цієї справи.

Як страшенне поширений у Польщі погляд, що українське Закарпаття повинно „вернутися“ до Мадярщини, вказує на це м. і. стаття „Венгер-Поляк...“, що появилась у варшавській „Мисьлі Польскей“ за другу половину лютого ц. р. Читаємо там буквально: „...До реалізації того постуляту нашої закордонної політики (щоб польсько-угорсько-румунська границя не була переділена державною чехословацькою територією — Ред.), не треба зовсім зломити договори. Річ іде просто про те, щоб звернути мадярам Закарпатську Русь, яка находиться в руках чехів на підставі тимчасового провізоричного мандату, що його дали їм держави Антанти. Самі чехи, як заявив Масарик, уважають Закарпатську Русь депозитом, який буде звернений... Росії. Поворот автономічної Закарпатської Руси до співпраці з мадярами ослабить

совітський фронт і значно причиниться до унормування політичних відносин у тій частині Европи." „Мисль Польска", як відомо, належить до концерну „П.-У. Бюлетину" та „Всходу", себто стоїть на т. зв. прометейській плятформі у східно-европейській політиці Польщі а сам автор тієї статті, п. Ф. Загора, це один із чільних польських україністів, який неоднократно за своїм підписом висловлював свої думки — найприхильніші для всеукраїнської ідеї та українського національного розвитку в Польщі. І саме тому той голос такий знаменний.

Саме тому треба нам, українцям, голосно заявити, що 1) не лицює торгувати шкурою того українського медведя, який покищо таки живе і не має заміру переноситись на той світ, 2) не лицює ділити українську етнічну територію, не цікавлючись зовсім думкою і волею у цій справі самих українців, і 3) коли джентельменську засаду — не вмішуватись у чужі внутрішні справи — інтерпретує дехто з польських публіцистів (нпр. цитований нами п. Косбан) у той спосіб, що можна видумувати і міліони корон на „українську ірреденту" і саму „ірреденту" то не лицює промовчувати зовсім, наче неіствуючу річ, — мадярську політику супроти українського Закарпаття, записану історією століть. Тим більш не лицює стояти на визвольницько-прометейськім становищі супроти українських земель у Совітах та на насильницькім становищі супроти українських земель у ЧСР. Правда, польський публіцист може тут відповісти: „Там я є прометейцем, бо це лежить у польському держ. інтересі тут я ним не є, бо цього наш інтерес не вимагає". Але таке становище, хоч похвальне у своїй щирости (цинізм у політиці — це тільки одна з форм щирости і тому ми не ображувались би ним), проте воно не бере під увагу моменту польсько-української співпраці, без якої прометейська ідея, як польська закордонно-політична концепція, не має чейже ніякої реальної вартости. Польська сторона повинна зрозуміти, що до питання т. зв. етничности польського й українського інтересу мусить бути однаковий підхід з обох сторін: коли поляки підходять до неї з великодержавницького польського інтересу, то українці — із всеукраїнського інтересу. Якщо один другому перечить, то та суперечність буде бодай притуплена тоді, коли вийдемо з висновку, що ніодна частина української етнічної території не повинна на такій польсько-українській протиросійській (протисовітській) співпраці в порівнянні з нинішнім станом — утратити, потерпіти. Адже 1920-ий рік скінчився катастрофою саме тому, що польська сторона вважала, що можна в Галичині вести ту політику, яку вела, та одночасно з українцями провадити похід на Київ. Той сам польський погляд став причиною, чому молода польська держава не тільки не використала відступу УГА за Збруч та її переходу на протисовітський фронт для спільної протисовітської військово-політичної співпраці, але й розбила той український фронт, коли тільки передові польські частини стрінулись з тиловими українськими частинами, що їх особовий склад творили галичани. Тому й сьогодні тільки одиниці, які абсолютно не орієнтуються у справі, можуть припускати, що можна декламувати про польську прихильність для справи української державности над Дніпром і кликати на цій підставі до польсько-української співпраці, при одночасній такій внутрішній національній політиці, яка була і є. Тимчасом це дві речі, які взаємно себе виключають.

І тому теж не можна одним віддихом казати про польсько-український протисовітський фронт та про „зворот" українського Закарпаття мадярам — для добра протисовітської акції! Очевидно, факт чесько-совітського військово-політичного союзу однаково прикрий для Польщі, як для українців: коли поляки дивляться на співгосподарювання совітських старшин у закарпатських аеродромах з погляду будучої війни, то тамошні українці відчувають той стан найболючіше вже тепер, через зріст чеського русофільства і натиск всього чеського режиму на український національний рух. І нема ніякого сумніву, що той русофільський та протиукраїнський курс чеської політики на Закарпатті, який такі дивоглядні форми прийняв в недавній шкільній плебісцитовій „коломийці" (як назвав її наш ужгородський кореспондент), що та чеська короткозорість є найбільшим і чи не єдиним союзником мадяронської „ірреденти" на Закарпатті, тієї ірредентит, якої досі фактичними носіями і пропагаторами були місцеві русотяпи й жиди (адже про пок. Куртяка, голову Автономного Союза, довго по його смерти кружляла серед його неграмотних звеличників легенда, що він живе на... Мадярщині і приготовляє там полки до походу проти... Чехословаччини! Адже й „Русская Народная Партія" Фенцика, яка свого часу користувалась великою опікою одного чужоземного консуля в Ужгороді, відома зі свого і русофільства і мадярофільства!).

І саме тому, що там, на Закарпатті, такий сплутаний вузол національних і політичних інтересів та конфліктів, що там по нинішній день істнують мало не середневічні історії у справах мови, релігії і школи (кількакратно помножені галицько-москвофільські абсурди, піднесені там до площини державних проблем та фаворитовані деякими найвищими державними чинниками) — справа зі „зворотом" Закарпаття Мадярщині зовсім не така проста і ясна, як це видається полякам. Коли настрої українських мас супроти мадярів порівняємо з настроями польських мас супроти німців, то зясуємо може буть найкраще почування, з якими українець стрічає аподиктичне польське рішення — „звернути" українське Закарпаття мадярам. Що сказалиб поляки на те, колиб якийсь український публіцист відважився (абстрагуючи вже від судово-карних наслідків) казати про „зворот" німцям польського Шлеська чи Поморя?!

Ні, так до проблеми Закарпаття підходити не можна. Справа надто делікатної і складної натури, щоб мати для неї готові формули. Історичне минуле має таки свою мову, якої не можна легковажити. Що-ж говорить ця мова?

Про це — кілька історичних пригадок у завтрішньому числі. ік.

Мир в Европі в руках чотирьох держав.

(Від власного кореспондента).

Женева, 27. лютого 1938.

„Мир в Европі залежить від становища чотирьох великодержав: Німеччини, Італії, Франції і Великобританії". Так сказав премієр Невіль Чемберлен закінчуючи свою промову у Вестмінстерській Палаті і закінчив її запитом: „Чи справу відомого пакту чотирьох не поставлено офіціяльно на порядок денний?" На питання це дасть відповідь мабуть найближчий час. Офіціяльно справу цю на порядок денний переговорів між европейськими великодержавами ще не поставлено; формальні переговори навіть між Великобританією та Італією ще не почалися. Уже дипльоматичні приготування до них показали, що без участи Франції та Німеччини вони мають небагато виглядів на успіх. Чемберлен зявив у Палаті Громад, що французький уряд дістав подрібні інформації про всі заходи британського уряду в цій справі. Приготовання до англьо-німецьких переговорів іде рівнобіжно з такою самою підготовою до англьо-італійських переговорів. Виміна думок поміж чотирма великодержавами фактично вже відбувається, а офіціяльні переговори почнуться не раніше між виявиться, що вони мають поважні вигляди на успіх. Покищо европейська преса почала обговорювати можливости пакту чотирьох.

Швайцарська преса і політичні кола Ліги Націй зацікавлені цим питанням тимбільше, що англійська опозиція намагається довести, як неможливо погодити засади Ліги з пактом чотирьох. Цікаві думки висловлює в цій справі „Журналь де Женев" зазначуючи, що між загальною політичною ситуацією в лютім 1933 р., коли Мусоліні запропонував вперше пакт чотирьох та сучасною ситуацією істнує ціла безодня. Тоді він був кроком назад у відношенні до Ліги, тепер він є кроком уперед у відношенні до неї, бо в Женеві залишилися тільки дві великодержави. Тоді ідея збірної безпеки розвивалась, тепер вона занепала. „Журналь де Женев" наводить уступ із промови Чемберлена, де він говорить про Лігу: „Коли вона в теперішньому своєму стані не може дати комусь збірної безпеки, то ми не повинні робити собі ілюзій у цій справі, а ще менше полишати малі нації у вірі, що Ліга зможе оборонити їх від якогось нападу, знаючи, що вони і не повинні сподіватися чогось подібного." Далі автор статті пише: „Отже ці нації повинні стрінути з полекшою все, що спонук зближенню між Англією та Італією, Німеччиною та Францією... Ми переко[illegible] вані, що ані Гітлер, ані Мусоліні, ані Чемберлен, ані Шотан не хочуть війни, і всеж усі чотир[illegible] рискують, що їх втягнуть до неї, коли вони [illegible] вважатимуть на правду проголошену брит[illegible] ським премієром, щоб оминути війни, ми [illegible] мо порозумітися".

Щоб зміряти бодай приблизно значіння, [illegible] може мати тепер пакт чотирьох і труднощі, [illegible] стоять на шляху до його заключення, [illegible] глянути на деякі події за першу пятилітку [illegible] витку цієї великої політичної ідеї, яку [illegible] ливо вважали деякі утопією і в якій найпрозор[illegible] віші державні мужі бачать єдиний засіб [illegible] нути нової европейської, чи може навіть світової війни.

У лютім 1933 р. Німеччина не мала [illegible] частини того політичного і мілітарного [illegible] чіння, яке вона має тепер, злучена фактично союзом з Італією. В 1933 р. булаб Німеччина в пакті чотирьох полоненим у неволі [illegible] „фронту Стрези". Провід у пакті малиб [illegible] великодержави. Пакт міг був навіть [illegible] ся до того, що Франція моглаб впровадити [illegible] нього московський уряд. Найбільшою заслугою Ліги Націй перед Европою і людством є [illegible] видно те, що вона до пакту чотирьох [illegible] допустила, боючись диктатури чотирьох [illegible] ких держав над малими, і перевела на [illegible] тілі московський „експеримент", щоб бачити [illegible] міг би виглядати пакт чотирьох. Пять років [illegible] му перед Москвою стояли відкриті всі ті [illegible] ливости, які тепер безнадійно замкнули [illegible] великодержави своїм протикомуністичним [illegible] том. Пять років тому готувався московський уряд вступити до Ліги, щоб заняти місце [illegible] европейських держав; Літвінов розтягнув [illegible] лій Европі своє панування, говорячи про [illegible] ненападу і обопільної допомоги. Від [illegible] шилося фактично майже нічого, хоч формально вони істнують далі. Кремль фактично [illegible] ключений із спільноти европейських держав. Коли при проектах нового Льокарно преса [illegible] дувала про СССР між державами, що [illegible] моглиб до цього пакту приступити, то [illegible] преса підкреслює, що про московський [illegible] взагалі не згадують.

Але не бракує голосів, які слушно [illegible] на те, що франко-совітський пакт є найбільшою перешкодою для участи Франції у пакті чотирьох. Зрештою він буде очевидно [illegible] більшою перешкодою для англьо-француської приязни. Становище Чемберлена супроти [illegible] кви та Ліги ріжниться грунтовно від [illegible] Дельбоса зазначеної ним при останніх [illegible] ментських дебатах. І що властиво [illegible] Дельбос в обороні француської [illegible] „Франко-совітський пакт перебуває в [illegible] пактів Ліги. Франція буде дотримуватися [illegible] льояльно понад пристрастями і політичною пропагандою." І на це відповів цілком [illegible] Фляйден, що версайський мир завмер, а [illegible] Націй на думку Чемберлена безсилий і [illegible] певнює.

Непорозуміння між Францією та Великобританією моглоб тим більше зростати, [illegible] брутальніших засобів буде вживати [illegible] ський уряд, щоб захитати пактом чотирьох держав. А що Кремль почав наступ проти [illegible] пакту на цілому політичному фронті Европи [illegible] самої Англії включно, не підлягає найменшому сумнівові. Московська акція не має справді [illegible] виглядів на успіх, але вона не безнадійна [illegible] у Франції істнує уряд залежний від [illegible] та інших соціялістичних і несоціялістичних [illegible] ятелів Москви, виглядів на її участь [illegible] тирьох небагато. Допровадити англьо-[illegible] переговори без участи Франції [illegible] обома сторонами вислідів буде очевидно [illegible] нелегко. А розчарування, яке принесли [illegible] неадатних англьо-італійських переговорів [illegible] доб тільки водою на млин англійської [illegible] На цю останню можливість [illegible] агенти Москви у Парижі та Льондоні [illegible] ючи нову офензиву в Европі. Ця [illegible] спрямована передусім на здобуття [illegible] з якої прихильники Москви [illegible] бити справжню політичну фортецю [illegible] проти пакту чотирьох. Женева стала [illegible] ським Теруелем у цій боротьбі.

М. Д[illegible]

Хроніка Совітської України

МУЗЕЙНА СПРАВА НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Чи треба говорити багато про дорогоцінні релікції старої української культури, що не дивлячися на всілякі злидні для них, ще збереглися по музеях совітської України?!

Згадати, наприклад, столицю найстаршої Сіверянщини, Чернигів з його археольогічним багатством! І чи не найголовнішу ролю в цьому відношенні відіграє там, мохом старовини повитий, святий Спас Чернигівський, найстарший мурований храм на Україні, що зберігся до наших часів, заснований щось коло року 1030... Багато довелося йому перетерпіти, багато довелося перенести всяких надбудовань, замуровань, затинковань...

Року 1923-го особлива комісія, що її вислали з Харкова, у складі професора Моргилевського та Макаренка, досліджувала цю будову; з цих дослідів виявилось, що свого часу Спаський собор повинен був вражати своїм мистецьким та багатим виглядом, бо чернигівські князі не жалували коштів на його будування. Під сучасним тинком відкрили останки чудових фресок та мозаїки XI. ст.

Згодом церкви в соборі закрили, а собор проголосили музейним заповідником і передали до диспозиції Чернигівського обласного викону.

Чернигівський обласний виконком не міг знайти нічого кращого, як це, що цю старовинну мистецьку памятку віддав в аренду організації з назвою „Головросмасложирзбут“ під склад...

І стоїть ця гармонійна, мистецько закінчена, з чіткими й урівноваженими масивами, пятибанна (три круглі, присадкуваті і дві гострі, високі) девятьсотлітня будова без хрестів з відповідною вивіскою над мистецькими старовинними дверима... а всередині кадовби, бути, скрині...

Не зважаючи на телеґрафічний розпорядок Ради народніх комісарів чернигівський облвиконком, виправдуючись браком приміщень, зволікає з передачею заповідника для музейного використування.

Миколаївський облвиконком перевіз міський музей до будинку колишнього костела, цілком не пристосованого. Будинку не огрівають і цінні експонати великої збірки робіт відомих малярів Айвазовського, Верещагіна та інших, зрозуміло, псуються.

У Києві, під оком, так мовитиб, управління у справах мистецва, виставу „Квітуча Соціялістична Україна“ вмістили у приміщенні, де по стінах стікає вода, і від вогкости псуються цінні картини та скульптури.

АРХІВНА СПРАВА НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

У невеличкому одноповерховому будинку у центрі міста розмістився Полтавський історичний архів. В ньому зберігають матеріяли і справи з кінця XVIII. століття. Ще не всі справи досліпили, але між дослідженими знайшли вже оригінали листів Гоголя, Шевченка, скарги Шевченка. Полтавський архів — велика скарбниця історично минулого України, але те, що там збережено, невідоме не тільки широкій громаді, але навіть самим співробітникам архіву. Приміщення цілком непристосовані, про якийсь порядок справ і документів говорити не доводиться, бо в архіві нема ніодного наукового співробітника. І нікого це не турбує, нікого не цікавить.

У відділі рукописів бібліотеки Академії Наук УССР розібрали архів Василя Капніста, цього своєрідного українського патріота, з цікавої родини Капністів, відомого зі своєї оди „На рабство“, (російською мовою) що була гарячим протестом проти указу Катерини II. про прикріплення українських селян до поміщичих земель, і ходила у відписах, доки не надрукували її за Олександра I. Серед матеріялів дуже багато власноручних рукописів Капніста, багате листування з письменниками, громадськими діячами тощо.

СПРАВИ КИЇВСЬКОГО ОРДЕНОНОСНОГО ТЕАТРУ, ОПЕРИ Й БАЛЕТУ.

Державний оперовий театр української столиці дав глядачам у січні „Запорожця за Дунаєм“ (шість вистав), „Тихий Дон“ оперу Дзержинського на сюжет Шолохова (чотири), балет „Сплячa Красуня“, муз. Чайковського (шість),

Д-Р С. ЛЮДКЕВИЧ.

Василь Барвінський.

(У 30-ЛІТТЯ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТИ).

Коли перед 30-ти роками Василь Барвінський двацятилітнім хлопцем появився на естраді Львівської Фільгармонії як пяніст і композитор*), пригадую собі добре, від естради повіяло чимось свіжим, якого раніше при фортепіянових продукціях наших концертів не можна було відчути. Також пізніше, коли вже композитор перенісся до Львова, при складанні нових камерних його творів, саме коли при фортепіяні сидів автор, мимохіть несвідомою силою находила находила на мене згадка того першого милого враження, наче цвітника на весну. Квіти В. Барвінського були таки нашого рідного походження, але ніжно виплеляні, виплекані немов у оранжерійному підсонні, майже екзотичні своєю ніжністю, дотого немов коштовним, золототканим шовком сповиті.

Тепер уже розумію добре причину і сенс цього мого інстинктовного враження від перших творів Барвінського. Цеж тоді саме родилася і будилася вперше у нас в Галичині, оригінальна українська **фортепіяново-камеральна** музика, яка у Лисенка та інших піонірів нашої музики не встигла ще дійти до повного виразу і виявити своє оригінальне обличча.

*) Це було мабуть уперше на концерті „Львівського Бояна“ 1910 р. Барвінський грав тоді дві мініятури Новака, Ноктюрн ціс-моль Лисенка і дві свої прелюдії. Відтак на концерті у 100-літні роковини Шашкевича 1911 р. Барвінський виступив як композитор і виконавець свого тріа а-моль, яке відограв із професорами В. Мх. Ішостроп бл. и. К. Пачабалкин і А. Вольфсталем.

І справді, **фортепіян**, цей найінтеліґентніший повірник новітньої музики від часів Шумана і Шопена став для В. Барвінського тим знаряддям, в якому він найлекше висказувався, в якому найкраще виявлялася творча думка і сила його таланту, тією стихією, в якій його поетичний лет почував себе так природно як пташка у повітрі, чи риба у морі. Тим, чим був хор для наших староцерковних композиторів від Бортнянського до Вербицького, або й для Стеценка чи Леонтовича, (не Лисенка!), тим для В. Барвінського стала інструментальна, спеціяльнож фортепіяново-камерна сфера музики, яка квантитативно, і квалітативно становить у нашого композитора львину частину його творчости.

Правда, не можемо забувати про той факт, що композитор з самого почину своєї діяльности старається (мабуть свідомо) виеманципуватися від тої „односторонности“ форми і поширити її на всякі інші ділянки музики, з сольоспів, хор і оркестру: він уже в перших роках своєї творчости своєю орхестровою „Українською Рапсодією“ (1912), відтак „Українським весіллям“ на хор з фортепіяном дав наявний доказ, що не чужа йому мистецька технiка також на полі симфонічної та хорової ділянки. Ще кращий доказ цього дав він у пізніших роках своїм широко закроєним „Заповітом“ та деякими прекрасними обробітками народніх пісень на мішаний хор а капелля. Але не зважаючи на усе те, що Барвінський також у тих ділянках дав нам репрезентативні зразки нашої музики та проявив високе артистичне почуття і техніку, — я посмію заризикувати тезу, що В. Барвінський у своїй найглибшій істоті, мистецько-музичній структурі і психіці — все залишався вірний своїй рідній цвітистій запашній сфері, яка викохала його талант у ранній молодости, себто у фортепіяново-камерному стилю музики. На це зложилися ще деякі глибші причини, що корінилися в самій суті музичної психіки й таланту композитора.

В. Барвінський — це **щирий, глибокий лірик** з одного і **типовий настроєвий гармонік** з другого боку. Найбільш характеристичною, заразом **найсильнішою** прикметою його музичного таланту й інвенції є тонка й рафінована, але змістова й виразова лінія гармоніки, повна вражливих нюансів, таємних ходів по захисних закамарках лябіринту людської душі. Мельодична тематика й поліфонія, яку розвиває у своїх творах Барвінський, здаються нераз тільки **акцесоріями, випливом** його гармоніки, а не навпаки. Оцей **суто гармонічний стиль** Барвінського найкраще висловлюється у найбільше з усіх „гармонічному“, а найменше змисловому інструменті, яким став у новітній музиці фортепіян. Фортепіян, який має головну ролю або інтеґрально співділає у більше, ніж у 80-ти процентах усіх музичних творів Барвінського, став у нього головним і найкращим носієм та інтерпретатором його всіх музичних задумів, настроїв і почувань, і заважив на всій музичній творчости композитора. Під тим оглядом, здається мені, музичний стиль Барвінського близький до стилю таких композиторів як Шуман або Цезар Франк.

У звязку із цими прикметами В. Барвінського треба нам зачислити до тих нечисленних визначних новітніх композиторів, які все життя залишаються собою, вірні своїм ідеалам. Він не попав ніколи у дешевий компроміс чи шаблон, ні тимбільше в якусь позу чи перебільшення. Він ніколи не жонґлював задумами чи настроями, не зробив ніякого „сальто мортале“ а ля Стравінський, чи який інший апостол нової музики. Не зважаючи на всі мож-

„Продану наречену", оперу Сметани (три), „Наталку Полтавку" (три), „Підняту цілину", оперу Дзержинського (чотири), „Євгена Онєгіна (дві), „Травіяту" (три), „Кармен" (одна вистава) і одну виставу „Мазепи" Чайковського, премієра її відбулася 30-го січня, ясно, цілком за Пушкіном з усіми цими:

„Донос на гетмана злодея
царю Петру от Кочубея..."
„Но где Мазепа. Где злодей
Куда бежал Іуда в страхе..."

Питання тільки, яке враження це робитиме тепер на українське громадянство?!

На постанову „Сплячої красуні", як виявляється, витратили 300 тисяч карбованців, причому ця постанова — це докладна копія з давніх постанов... Київські часописи мають сміливість запитувати, чому досі не створили радянського українського балету? Чому досі не використали українських народніх танків. Чому не створили балетної вистави з героїчної історії українського народу? Чому не використовують балетного твору композитора Скорульського „Лісова пісня?...

І „ТАРАС БУЛЬБА" МОЖЕ ПРИДАТИСЯ...

Ми писали вже, як опера „Тарас Бульба" попала на індекс за свою націоналістичну контрреволюцію.. Алеж „Тараса Бульбу" російською мовою треба використовувати, бо він може тепер придатися... І спікери в Москві тремтячими, несамовитими голосами вичитують про „Русь, хранимую Христом, про Русь..." Очевидно тоді вже Тарас Бульба мріяв про „єдину, неподільну Росію", а може навіть про „єдиний нерозривний СССР."...

НОВА КНИЖКА.

У державному літературному видавництві вийшла книжка віршів колгоспної поетки Марії Миронцевої.

Л.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Ч. 39. Пятниця, 2 березня (19. лютого) 1888.

„ГАЛЬБАЗІЄН"

У спеціяльному допиві з Відня кореспондент „Діла" С. Подолюх у звідомленні з процесу д-ра Жівного пише:

„На одному тільки пункті прокуратор — хоч, як кажуть, два місяці студіював славянські справи — не міг попапатися і скапітулював перед белгою Жівного, а це на пункті галицьких русинів. За добру монету приняли твердження Жівного, немачеб цісар Йосиф II оснував був катедри російської мови у львівському університеті. Далі Жівний дословно говорив: „Не до речі булоб уважати російську мову заграничною, бо-ж 4 міліони австрійської людности руські (Руссен) — фальшиво звані русинами (Рутенен) — говорять тією мовою і саме тих русинів завжди хвалять за австрійський патріотизм". На щастя Жівного в суді у Відні не було нікого, що міг би був осудити, чи він говорить правду, бо Галичина для кінця „Гальбазієн", — він нею мало цікавиться.

„НІГІЛІСТИ" І „ДИКИЯ ЖАРГОН"

В останніх вістях читаємо:

„Варшавський Дневник", субвенціонований поліційно-„обєдинительний" орган вмістив недавно статтю про загальні збори „Народньої Ради" і „Просвіти", від початку до кінця повну жовчі і пропамілайки. На зборах, каже, було кількасот „нігілістів", „голота", громада „дурнів" і т. д. „Варшавський Дневник" просто казиться особливо за те, що в програмі „Народньої Ради" сказано: „Ми русини, народ 20-міліоновий", дальше за те, що галицькі русини уживають малоруського язика („Варшавський Дневник" називає його „диким жаргоном", „волапюком" і т. д.) і за те, що „русини хочуть розвивати свою народність в Австрії". Дісталось при цьому й митроп. Сильвестрові за те, що видав „Молитвенник" у „псевдо українофільському волапіку". Кінець-кінців всі галицькі русини „підлі духом і розумом".

„Ми не гніваємось на „Варшавський Дневник" за таку його про галицьку Русь мову, бо знаємо, що від російської „обєдинительної" преси годі чого іншого сподіватися. Це така їх метода — до пригнетення та обєднування славян — добре випрактикувана в Болгарії".

„ГАЛИЦЬКА РІВНОПРАВНІСТЬ".

Під цим наголовком у новинках: „Цими днями потвердило намісництво статут „Галицько-руської Матиці", який змінив у деяких параграфах останній загальний збір цього товариства. З другого боку намісництво потвердило статут: „Товаржиства взаємней помоци учестнікуф повстаня польскего з р. 1863."

З українського життя у Варшаві.

УКРАЇНСЬКА ВАРШАВА — СВОЇЙ ЛАВРЕАТЦІ.

Заходами управи Союзу Українок-Емігранток улаштовано в середу 23. лютого ц. р. симпатичні клюбові сходини, присвячені поезіям цьогорічної лавреатки літературної нагороди — **Наталії Лівицької-Холодної**. Тісну салю У. Ц. К. заповнила вщерть запрошена публика, особливо жіноцтво, так, що молодші люди мусіли вдоволитись місцем у сусідніх кімнатах. За президіяльним столом, до якого запрошено поетку, засіли представниці С. У. Під довгі оплески зібраних п. Лукасевич привітала п. Н. Лівицьку-Холодну від С. У.-Е. та варшавської української кольонії, опісля п. Чайківська перечитала звязкий реферат про поетку. Офіціяльну частину сходин закінчили мистецькі рецитації поезій Холодної з обох її збірок, виконані п. Поповичевою. Поетка, обдарована квітами, подякувавши в простих, теплих словах за вияви симпатії, на просьбу слухачів сама віддеклямувала найкращі на її думку свої вірші. Враження цього вечора — наскрізь симпатичне.

ВІДЧИТ З ПРЕЦІКАВИМИ ВИСНОВКАМИ.

Проф. **Шовгенів** зацікавив усіх слухачів. Уже сама тема його відчиту: „Проблеми організації водної господарки на Україні" (Український Науковий Інститут, 25. лютого) стягнула багато охочих довідатися з авторитетного джерела, як воно — мовляв — у дійсности є з тими реклямованими Дніпрельстанами. Зміст і висновки реферату принесли дійсно багато ревеляційного.

Стан водної господарки на Україні — поганий. Дотепер не виконано пляніфікації з І. пятирічки, деякі проекти праць зовсім відпадають. Дніпрельстан — збудований зле (надто швидка течія) і не дивно, бо керму робіт при його будові мав комсомол (!), а інжинiри були тільки виконавцями. Большевицька преса постійно скаржиться на ворогів народу у водній господарці.

В цікавій дискусії висловлено м. і. бажання виготовити на майбутнє проекти водної господарки на Україні, приймаючи за основу досвід зах.-европейських держав, при чому впали м. і. завваги, що німецька водна господарка є більш плянова, як польська, та що для України важніша є проблема наводнювання сухих теренів, як транспорт і судноплавство.

ПРОФ. ДМИТРО ДОРОШЕНКО ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР.

Імя прелеґента і сама тема його відчиту, спеціяльно тепер серед українців у Варшаві актуальна, стягнули до Східнього Інституту (26. лютого) понад 70 слухачів. Прелеґент зреповів у довшому рефераті, вказавши на багату літературу предмету, історію, зміст і репертуар українського театру від його початків аж до сьогоднішньої доби. Був це один із кращих цьогорічних українських відчитів у Варшаві.

Не зволікайте з присилкою дару на коляду Рідній Школі, бо кожна проволока приносить шкоду цій необхідній українській установі сучасної доби!

КОМЕРС У „ЗАПОРОЖЦІВ".

„Запорожці" — козаки студентської корпорації „Запорожжа" — вітали на суботньому комерсі рідкого гостя: свого першого кошового п. Миколу Лівицького, українського журналіста і діяча на міжнародньому терені. За корпораційним столом засіло кошове товариство, запрошені гості і представники української преси. **Ред. Крижанівський** у заступстві кошового Холодного, привітав п. Лівицького, згадуючи перші важкі дні корпораційного життя, коли то у рр. 1928—29 треба було ратувати українську молодь перед поширенням совітофільством. У часі товариської гутірки, що протягнулася пізно в ніч, промовляли ще пп. **Ольхівський, ред. Занько** (від українських журналістів у Варшаві), **проф. Зайцев** і врешті сам **п. Лівицький**, що в годинному рефераті змалював, на просьбу господарів, політичну ситуацію у світі та міцними рисами начеркнув позиції і завдання української справи за кордоном, підчеркуючи потребу всенаціональної, державницької консолідації та боротьби з засобами замаскованих і явних ворогів української державницької ідеї. Поважний тон промов не перешкодив опісля закінчити комерс в атмосфері вдатної товариської забави.

ДИТЯЧА КОСТЮМОВА ЗАБАВА.

Була це одна з тих найсимпатичніших імпрез, де — на жаль — так мало буває „дорослих політикованих" старших, а які треба би підтримувати найбільше, бо українські діти у Варшаві мають право вимагати спеціяльної уваги. Під проводом своїх учительок учні школи ім. Лесі **Українки** бавилися 19. м. м. ... Був добрий буфет, удатна льотерія з фантами, цікаві несподіванки. А дохід — хоч малий — всеж таки поміг українській бідній дітворі закупити для себе необхідне шкільне приладдя.

...живі еволюції, яким підпадала і ще може підпасти музична творчість В. Барвінського під оглядом поширення формального обсягу, чи технічних засобів, основний зміст, тон і характер цієї творчости залишається у своїй суті один. Як правдивий, не фінгований талант з божої ласки, Барвінський вже в заранні творчости (у своїх фортепіянових прелюдіях і тріях) виявив яскраво своє мистецьке обличчя і зберіг його досі. Це правда, що сьогодні оцінити якслід значіння Барвінського як композитора у розвою української, а то й загальної музики — булоб передчасно, бо він будучи у повнім розвою своїх сил, може ще музикознавцям зробити деяку несподіванку. Алеж з другого боку і те, що він досі дав українській музиці, запевнює йому на все чолове місце й переломове значіння в її історії без огляду на те, якими шляхами вона у найближчому майбутньому може прямувати. Правда, продуктивність його, як усіх новітніх музиків, квантитативно не може рівнятись із продуктивністю давніх клясиків чи романтиків у роді Гайдна чи Шуберта, зате сміло можна ствердити, що між творами Барвінського всіх його ділянок без винятку, ми не найдемо ніодного, який не був би цінним вкладом у нашу музичну літературу, та не носив би на собі рис щирої, природної інспірації, індивідуальности та божої іскри. І коли ми тепер у 30-літні роковини В. Барвінського робимо підсумки його загально-музичної діяльности, — годі нам поминути теж його незвичайно видатної праці на муз.-педагогічній ниві, якій він віддається від 20-ти літ із подиву гідним запалом та пієтизмом, як професор і директор В. Музичного Інституту, відтак на полі організації ріжних проявів нашого музичного життя, зокрема у ділянці музично-науковій і публіцистичній, яким він особливо в останніх роках посвятив чимало уваги та енергії, врешті у проводі і ревній праці в секціях „Союзу професійних музик", як голова цього Союзу. Але коли в оглядах діяльности композитора підносимо та славимо ту незвичайну працездатність його на ріжних полях **поза його музичною творчістю**, то нам мабуть уже від самого перечислення його праць як музики-громадянина мусить стати ніяково, і встає перед нами сумнів, чи таку, хочби найпотрібнішу громадянську працю, повинен виконувати талановитий музика-композитор, та чи навіть найцінніші висліди ревної педагогічної, наукової чи публіцистичної праці зможуть стати рівноважником тої втрати, якої легко може зазнати композитор у ділянці властивої, головної своєї праці своєї музичної творчости. Чи не платить тут наш ювилят-композитор тяжкої, а може й неконче потрібної данини не тільки сучасній музично-культурній кризі, а ще й нашій культурній невоорганізованости, злому поділові праці тощо?

І тому я в день 30-літніх роковин творчости В. Барвінського іменем усіх тих, яким добро української музики справа не байдужа, дозволю собі йому зложити бажання від щирого серця, щоб наші суспільні відносини дозволили йому хоч в частині скинути з себе те надмірне громадянське ярмо обовязків, які він добровільно чи поневолі дав на себе наложити, та хоч „на часочок" зажити трохи кращим життям „свобідного" мистця-творця, до чого його душа весь час рветься. А щодо дальших шляхів його творчости, то я особисто не бажав би йому ніяких модних тепер „ревеляцій" в цей чи другий бік, а тільки хотів би, щоб він якнайдовше продовжував свій первісний йому тільки питомий, цвітисто-запашний, справді „барвінковий" стиль.

Жіноча сторінка.

Бенкет серед чуми.

Під наголовком „Пир серед чуми" появилася стаття п. Ласовської в „Українських Вістях". Тому, що та стаття викликала живий відгук серед нашого жіноцтва, містимо тут статтю п. **Марії Морачевської** на цю тему.

П-ні Ласовська у своїй статті обурювалась у досить гострій формі з приводу бальової сукні одної з наших пань, яка „нібито" коштувала аж 500 зол. та при цій нагоді зачепила одну з дуже поважних наших жіночих станиць, а саме кооперативу „Труд", що без усякого сумніву робить дуже корисну роботу і дає фахову освіту та працю багатьом нашим ремісничкам. Саме, щоб розвіяти наклепи на цю установу, який серед мало ознайомлених з працею „Труду" стаття п. Ласовської може зробити немало шкоди, містимо тут статтю, яка до справи підходить обєктивно і спокійно.

Коли я писала статтю „Пир серед чуми" в „Українських Вістях" прийшло мені на гадку, що стаття написана прихапцем і не розглядає справи всесторонньо, що це наче образ без тла. Що станеться, коли підложимо тло? Змінити треба буде всі коліри. Спробуймо. Стаття написана в тоні диктаторськім, сьогодні дуже популярнім, неліберально накидає нам свої погляди, диктує нам певні способи поведінки. Спосіб це старий і як знаємо з історії недоцільний. Кожний заказ чи наказ будить у нас реакцію, бунт і викликає спротив. Навіть річ маловажна, коли заборонена, стає для нас цікавою, стає тим яблуком з раю і ми йдемо слідами нашої праматері Еви, бажаючи зломити заказ.

Якби ми і хотіли бути послушні ідеям проголошеним у вище згаданій статті, то ми принесли би тільки матеріяльні шкоди нашому промисловому підприємству, яке як варстат праці богатьох людей, є корисним суспільним явищем. Товариство „Труд" утримує ще школу, де виховує свідомих ремісників, яких так треба нашому громадянству. Бо знаємо, що богатство народу, це його сила, а багатством більшим, ніж гроші є праця. Навчімо працювати наших робітників розумно, виторім ряди культурних ремісників, фаховців, купців, — а зробимо для нашого народу дуже багато. Знаємо, яка важна роля промислу в історії народів. Розвивати промисл треба, а не його спиняти. Пригадаймо ролю варшавських позитивістів; розбудовою промислу вони причинилися у великій мірі до виборення самостійности. Замість „Бенкет серед чуми" краще булоб сказати тоном статті „лік на чуму". Пощо прибільшувати, пощо вживати тону брукової преси. Де той спокій, потрібний для розгляду найбільше складних проблем?

А причина цих громів — спитаємо — яка? Чи те, що одна пані або друга захотіла мати кращу сукню як інша, чи це такий прогріх? — От, звичайна легкодушність, якій не лише жінки, та й мужчини часто підлягають. Не гадаю, щоб дорогу сукню купувала жінка, яка на це не має засобів. Часто буває, що богатий, маючи гроша доволі, не думає про загальні злидні, а про те, щоб зробити собі приємність. От така то вдача людини, що коли їй добре, не дуже то любить пригадувати собі сумні речі. Та і приповідку часто повторяємо: „Живемо лише раз". А чи кожна з нас жінок, не переживала таких хвилин, що хотіла подобатися, що хотіла прикрасити себе і тоді навіть жінка-інтелектуалістка забуває про дуже цікавий виклад або концерт визначної артистки, та про інші духові потреби. Чи ми не є людьми, що підлягають ніжним пристрастям? Чи потреба подобатися собі та іншим не є стара, як світ, як людина? Ми не лише радо себе прикрашуємо, але й все довкола хочемо бачити гарне!

Вже чоловік з печер, в неоліті, коли зробив перший горнець з глини, став його прикрашувати, втискати патиком, шнурком, чи нігтем орнамент-прикрасу. Матеріяли найдені у гробах з передісторичної доби як: ковтки, нараменники, бранзолети вказують на ту вічну потребу краси у людини. Той естетичний гін є такий сильний, що йому підлягаємо всі у більшій чи меншій мірі. І так воно добре, — не треба обмежувати наших естетичних потреб, навпаки треба їх поширювати на всі ділянки нашого життя. Не лише сукня має бути гарна, — гарна має бути наша хата, обстанова нашої хати, гарні мають бути наші товариські звичаї. Треба привчати змалку людину, щоб любила красу у всіх її проявах, щоб краса стала для неї необхідна, а тоді вона певно купуватиме радо гарні образи чи книжки. Не лише мистецтво: музика, малярство, архітектура чи література має говорити про красу, а все, що робимо повинно носити ознаки естетичного смаку. Естетика щоденного життя дає нам змогу бачити у звичайний сірий день ясні промені сонця.

Скажуть песимісти, „нас на красу не стати". Треба вміти найти красу і в найпростішій і найбільше вирафінованій формі. От напр. гарний є стіл накритий тонененькою адамашковою матерією зі севрською порцеляною, але гарний є також стіл накритий народньою з грубого сірого полотна скатертю, з перетканою червоною ниткою, з глиняними мисками, та сонячником у зеленім глинянім дзбанку. Вміти всюди найти красу, плекати її — це мистецтво, а мистецтво є мірилом культури народу. Не згине нарід, який має велику культуру. Чи мала грецька держава є пропорціональна до скількости культурних вартостей внесених до історії світа? Чи можемо собі уявити культурну людину, що не чула би про Грецію? Не богатству своєму завдячує Греція свою славу.

Естетичні проблеми завсіди важні, завсіди однаково актуальні займають письменників, учених фільософів. Запитаємо, що спільного з мистецтвом має сукня, цеж не образ? Донедавна, до кінця 19. віку так було принято, що лише література, музика, різьба, малярство та архітектура це було мистецтво, а промисл прикладного мистецтва зараховували до ремесла. Мистецький промисл це теж мистецтво і треба його розглядати на тлі епохи, у злуці з усіми іншими культурними та суспільними явищами.

А тепер перейдемо до моди. Що таке мода? Чи є щось більше нельогічного, незрозумілого та химерного? Чому сукня, що одного року подобається, вже другого — негарна, чому продають, переробляють добру сукню лише тому, що вона немодна. Чи само слово „немодна" не є таке сильне, що переконує навіть жінку найбільше освічену? Чи недавно відчит про моду у поважнім жіночім клюбі не виголосив наш визначний соціольог, чи той відчит не зібрав багато нашого жіноцтва, саме того жіноцтва, якого звичайно більше цікавить література, ніж сукня? Мода чинник життя незрозумілий, непослідовний, а проте всевладно панує у світі. Інші тирани минаються, навіть держави зникають, а той тиран все однаково могутній і нема сили, яка зуміла би його заступити.

Що й казати у нас про люксус? Одна або дві дорожчі сукні у робітні! Чи саме не того люксусу нам треба, щоб зменшити наші соціяльні злидні? Ми тому так багато маємо безробітних, що наші потреби обмежуємо все більше і більше. Люксусу нам треба, щоб розвивався наш промисл, щоб більше робітників та робітниць мало працю, щоб наші промислові підприємства розбагатіли.

Чи можемо обмежитися до краєвих матеріялів і наших полотен? Полотна дуже милі в літі, та взимі непідхожі. Дуже гарна може бути мальованка, — але її також вибивають у нас жидівські купці і не все можна на баль її носити; при тім полотна вимиваються скоро, прати треба їх часто, вони непрактичні. Я дуже шаную народні наші матеріяли, та знаю, що поки що до них обмежитися не можемо. Бути може, що зчасом заведемо годівлю расових овець на Гуцульщині і створимо фабрики сукна, що зачнемо годувати шовківницю та будемо мати свій шовк. Але тоді певно найдеться якась пані, що купить дорогий матеріял з чужої фабрики, і принесе до „Труду". Що тоді зробить „Труд"? Вшиє з того дорогого матеріялу сукню і врятує хочби заробіток для наших робітниць, чи може відішле його до чужого магазину? Може тоді „Труд" буде багатим підприємством, що зможе не рахуватися з клієнткою... Сьогодні нас на такий підхід нестати. Кожна клієнтка є потрібна на те, щоб заплатити великі податки, „касу хорих" та щоб робітниці мали защо собі хліба купити.

Згадаймо ще саму ревію, яка стільки лиха накоїла. Чому дивуватися? Цеж найзвичайніший спосіб реклями. Коби ми мали виставову шибу, можеб навіть і ревії не робили, а щодня виставлялиб нову сукню таксамо, як „Маслосоюз" сир і масло, як „Центросоюз" ковбаси та шинку. Рекляму доцінюють за границею, чомуж ми маємо бути консерватистами?

А тепер переглянимо саму статтю, точка за точкою. Інформації в ній неточні. Як знаю, сукні не були шиті на ревію, але вибрані з сукон, пошитих для клієнток. Робота найдешевшої сукні у „Труді" коштує 8 зол., а ні 30—40 зол., як подано. Сукні за 500 зол. не було не лише на ревії, але взагалі в робітні „Труду" не шили досі такої дорогої сукні. Наведу слова „Не хочу псувати інтересу п. Олесницькій". Якщо знаю: сукні були з робітні „Труду", отже і в тім випадку інформації неточні. П. Е. Олесницька є лише управителькою робітні і завдяки її праці робітня „Труду" має високий мистецький рівень. До ревії чи огляду дала почин п. Е. Олесницька в перших роках праці в „Труді", а що ті ревії пізніше наслідували інші то значить, що було що наслідувати. Вислови вживані у статті: „Безголова товпа наших пань", „сліпі курки" і „мальовані ляльки", також „перепрошування за жіночі теми" не надаються до дискусії. Оправдати їх можна лише надміром молодечого темпераменту, з яким підходить до складних суспільних та загально-життєвих проблем. У прилюдних виступах треба мати спокій та вирозумілість. Тоді напевно матимемо кращі успіхи та скоріше переконаємо інших. І може тоді супроти себе самих станемо більше критичні, не будемо виголошувати поглядів з такою самовпевненістю, що не допускає протилежної гадки! Завсіди корисно поглянути на ту саму річ з другого боку.

Марія Морачевська.

З нашої хроніки.

З клюбового життя

Минулий понеділок з'ібрав у клюбі „Нової Хати" і „Труду" особливо багато слухачок. Всі були цікаві послухати гутірки п. **М. Морачевської** з приводу одної дискусії про „люксус чи пролетаризацію". Привід до дискусії дала стаття в „Українських Вістях" п. С. Ласовської п. н. „Пир серед чуми", де авторка в гострій спосіб закидує львівським українкам марнотравство й пустоту. Притоку до цих її міркувань дала недавня ревія „Труду" і початок карнавалу. Реферат п. М. Морачевської подаємо вище у скороченні. Дуже цікаво розвинулась дискусія. Забирали в ній голос пп. О. Залозецька, інж. Ст. Чижович, К. Малицька, І. Павликовська, Е. Олесницька, д-р Х. Кононенко, інж. Н. Зібенко, Н. Севчак, інж. Л. Бурачинська, Н. Любінецька, Н. Кореневa. Засадничо звелась дискусія до двох становищ: чи обмежувати життєву стопу й цим оживляти господарське життя. Більше було прихильниць цієї другої справи. Зокрема організаторки ремісничої молоді звернули увагу на те, що ремісництво наше не може розвинутись без добрих варстатів. Треба, щоб воно вийшло із загумінку покутних сил та вибивалось на першорядних фахівців. Цікавий був також голос одної з наших економічної діячки, що не тільки одяг, але взагалі всі наші видатки повинні бути упорядковані за пляном, як це переводять тепер державні народи. Прихильниці першої теорії, щоб обмежувати наші потреби, звертали увагу на те, що, не маючи власних текстильних фабрик, видаємо за багато гроша в чужі руки. Сукні повинні ми обміркувати так, щоб видаток на матеріял не був за високий у порівнанні до роботизни. Звертали також увагу на використання наших доморобних матеріялів. З весною повинен „Труд" звернути увагу на вишивані сукні. Дискусія протягнулась до пізна.

У найближчий понеділок повитає клюб у себе цьогорічну лавреатку **Наталю Лівицьку-Холодну**, що прибула на вечір народньої ноші до Львова.

Сторінка без політики.

Дивні явища природи.

Люди, що прочували свою смерть.

В нашому житті натрапляємо густо-часто на явища, яких ніякими чудом не чміє людський розум поясняти. Щось таємного й загадочного впливає іноді на життя людини й ніякі льоґічні міркування не можуть тих явищ пояснити.

Дивний настрій дитини.

Недавно трапилася в чехословацькій місцевості Петерсдорффер така подія:

Шестилітній син муляря просив одного неділього ранку свою маму, щоб вона пустила його самого до церкви. Мати, яка мала ще в саті чимало роботи, не хотіла спершу хлопчину пустити самого і відмовила йому дозволу. Але синок просив її так довго, що вкінці мати дала йому під напором прохань дозвіл піти самому до церкви. Хлопчина попрощався з мамою особливо сердечно, куди горячіше, як іншими разами.

Ледви хлопчина вийшов із хати, як без найменшої причини вернувся знову домів і кинувся мамі на шию. Мама була тим несподіваним виявом любови дуже врадувана і счудована. Коли хлопчина вийшов удруге з хати, взялася вона знову за свою роботу. Раптом відчинилися двері і хлопчина знову явився при матері. Нічого іншого не завернуло його домів, як бажання щераз попрощатися гаряче з матірю.

Його прощання було ще гарячіше і щиріше, як за другим разом. Невже він думав, що він прощається востаннє?

По дорозі до церкви переїхало його авто і поранило при тім так нещасливо, що хлопчина помер унаслідок ран.

Невже малий шестилітній хлопчина прочув якимсь дивним таємничим способом свою смерть?

Сам викопав собі могилу.

Кількох німецьких вояків, що билися підчас світової війни на східнім фронті в Польщі, пережили доволі дивну подію. Вони мешкали на кватирі в одного багатого селянина. Дім того селянина віддалений був всього кілька кільометрів від фронту. Під ту пору на тім відтинку фронту було доволі спокійно і ніхто не сподівався, щоб у найближчому часі щонебудь мало змінитися. Також і селянин працював на своїм господарстві зовсім спокійно, не турбуючися подіями на фронті. Раптом одного ранку схопив селянина якийсь дивний неспокій.

— Нині станеться щось жахливого! — сказав він до підстаршини, який запитав його про причину неспокою.

Вояки намагалися схвильованого господаря заспокоїти, але він зовсім стратив голову і не знав, що з ним діється. Вкінці він вийшов із хати і почав у смертельнім жаху копати у своїм городі яму. Вояки приглядалися счудовані, як він копав у землі справжнє пристановище-захист. Вони вже думали, що нещасний селянин утратив глузди.

Перед вечором господар закінчив свою роботу. В тому самому менті, коли він хотів залізти у найглибшу закутину свого сховища, зашуміло якесь заблукане стрільно і перелетівши понад хату, вдарило просто у викопану яму. Стрільно вибухло і вбило та присипало нещасного селянина в могилі, що він її собі сам викопав.

Отже і його якесь дивне прочуття перестерігало перед смертю. Воно справді виглядало на іронію долі, що селянина поховали теж у цій ямі, що він її собі сам викопав.

Молодий чоловік робить завіщання.

Третя таємнича подія така:

Молодий американський інжинір Сам Гардинг вибрався кораблем у добірному товаристві на прогульку на Багамські острови. Гардинг був молодим, здоровим і виспортованим мужчиною і не думав навіть про те, щоб його стрінуло якесь нещастя. Навпаки, він сподівався, що буде жити довгі роки та зі сміхом оповідав, що одного разу циганка виворожила йому вік Метузалема.

Подорож до Багамських островів відбувалася в якнайкращому ладі і спокою. Одначе на кілька годин перед причалом корабля трапилося нещастя, яке до краю схвилювало ціле товариство. Інжинір Гардинг виходив сходами на чердак, посковзнувся і впав так нещасливо, що з розбитим черепом мусіли його негайно після причалу корабля відвезти до лічниці. Два дні пізніше він помер.

Та найбільшою несподіванкою була не так сама смерть, як те, що він до неї якнайкраще приготовився. Безпосередньо після смерти виявилося, що Гардинг виготовив перед своїм виїздом завіщання, в якім він своє майно розділив аж до найменших подробиць. Що спонукало його до цього? Адже до тієї пори виїздив він нераз і то іноді в доволі далекі й небезпечні подорожі, не думаючи ніколи про свою смерть.

Випадок прочуття чи невияснений страх перед смертю спонукали його написати завіщання: на це питання міг би відповісти тільки небіжчик.

Вдова по ветерані з Ватерльо.

Вдові англійського вояка, що боровся під Ватерльо, з доручення британського уряду визначили пенсію.

Ця вістка виглядає спершу зовсім неймовірна. Битва під Ватерльо відбулася в 1815. р. значить 123 роки тому. Як могла залишитися між живими вдова вояка, який брав участь у тому бою?

А проте таки вона ще живе.

Її муж мав підчас бою під Ватерльо 16 літ. У 1879. р., значить 64 роки пізніше, коли ветеран мав уже 80 літ, він оженився утретє з 18-літньою дівчиною. Небавом він помер і залишив жінці невеликий капітал, з якого вона жила. Тепер, коли їй скінчилося 75 літ, не мала вона вже ніяких засобів до прожитку.

Тому уряд рішив призначити їй пенсію. В мотивах свого рішення зазначив британський уряд, що хоч вдови ще не було тоді на світі, коли відбулася битва під Ватерльо, то всеж таки вона стала відтак жінкою геройського вояка й тому має всі права до згаданої пенсії, яку діставали ветерани зпід Ватерльо.

—o—

Убивство Одетти Льоран.

Ми писали вже минулого року кілька разів про жахливе вбивство малої дівчинки Одети Льоран із Сен Іюр де Ляв у Франції.

Як уже нашим читачам відомо, мала Одета Льоран вийшла ще 24. вересня м. р. з дому до школи. Від тієї пори її більше не бачили. Місяць пізніше знайшли її трупа закопаного в землі у віддалі 150 м. від дому родичів. Слідство виявило, що дівчинку якийсь злочинець спершу зґвалтував відтак задушив.

Спершу поліція арештувала якогось умово хорого Журдана. Одначе швидко виявилося, що він невинен. Батько дівчинки взяв слідство на свою руку і недавно на підставі його інформацій арештували 25-літнього сільського робітника Жозефа Гонтіє, в якого знайшли закровавлену хустинку до носа малої Одети.

Злочинця переслухували 24 години і вкінці суддя згоносив обвинувачення в убивстві малої Одети.

ПРОЗОРА ЗВІЗДА.

Американський астроном Кепер поробив незвичайно цікаві відкриття, а саме він устійнив, що звізда „Ипсільон" з констеляції Візника складається в дійсності з двох звізд. Одна з тих звізд є правильною, звичайною звіздою, а друга велитенських розмірів зовсім прозора, бо складається з газів, розріджених до найвищого ступня. Перекрій тієї прозорої звізди є 2700 разів більший від перекрою нашого сонця.

Оці звізди є в постійнім ротаційнім русі довкола себе. Окруження одної звізди другою триває 29 літ. У той час, коли звичайна звізда заходить за прозору, настає затьма. Зате спектральна аналіза променів звичайної звізди не змінюється в тому менті, коли її промені проходять крізь розріджені гази другої звізди. Промені звичайної звізди викликують довкола прозорої специяльну обвідку, яка як відомо, істнувала в атмосфері нашої землі. Її спричинювали промені сонця. Ця обвідка має цю прикмету, що може відбивати короткі радіові хвилі й перекидати їх на далеку віддаль. Сучасна наука виказала, що такі обвідки є теж і в атмосфері звізд.

ШКЛЯНІ ГРОШІ.

Американський монетарний уряд приготовляється до введення шкляних грошей. Спроби й досліди дали якнайкращі висліди.

Нові монети будуть виготовлювати із тривкої шкляної маси. Спосіб продукції тієї маси держать у тайні. При докладнішій обрібці цю масу можна забарвлювати на ріжні кольори.

Специялісти заявляють, що фальшувати монети зовсім неможливо. Одночасно нові гроші так само тривкі і вигідні, як мідяні, або ніклеві гроші. Найкраща прикмета шкляних грошей це те, що їх можна без труду мити й дезинфекувати. Тому нові гроші багато гігієнічніші, як теперішні монети.

Досліди над монетами будуть остаточно закінчені, коли монетарний уряд переведе ще кілька проб.

ВЕСЕЛЕ.

МІЖ ТОВАРИШАМИ.

Актор: „Підчас моїх виступів публика атакувала просто каси театру".

Товариш: „Ну, і каси звернули всім людям гроші?"

ДОБРОВІЛЬНИЙ ВИБІР.

— Я бачу, Петрусю — каже батько — що братчик їсть мале яблоко, а ти велике. Чи ти сам дозволив йому вибрати яблоко?

— Очевидно, таточку — відповів хлопчина — Я сказав до нього: Або мале або жадне. — І він вибрав мале.

В обороні Церкви та її Голови.

МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ПРОТЕСТ КОПИЧИНЕЦЬКОГО ПОВІТУ.

Дня 26-го лютого ц. р. громадяни копичинецького повіту, зібрані на повітовому зїзді, вислухали Служби Божої в намірені Митрополита й українського народу у місцевій церкві. Після того в „Народньому Домі" м-р О. Зелецький виголосив реферат про виступ поета Войцеховського проти греко-католицької Церкви та Митрополита Андрея у варшавському соймі. Зібрані ухвалили резолюції, в яких заявили свою беззастережну відданість греко-кат. Церкві та сердечну любов Владиці з подякою за його непохитну оборону прав українського народу.

ПРОТИ УДАРУ В ЄДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Представники всіх установ і широкі кола громадянства Городенки на довірочній нараді 27-го лютого ц. р. після реферату адвоката д-ра Романа Комаринського ухвалили резолюції з протестом проти виступу пос. Войцеховського, як удару в єдність українського народу. У звязку з нападом на наше духовенство та на особу Архипастира зібрані в окремій резолюції висловили найбільшу пошану Митрополитові Андрієві, як голові греко-католицької Церкви.

На закінчення наради зібрані відспівали національний гимн. Ухвалені резолюції переслали Ексц. Митрополитові окремим письмом, яке підписало 270 громадян. Відпис резолюцій дістали ми окремо.

ПРОТИ ВМІШУВАННЯ ЧУЖИХ ЧИННИКІВ ДО НАШОГО ЖИТТЯ.

Після Служби Божої, відправленої в намірені українського народу та Митрополита Андрея, громадяни сіл Кобиловолоки і Млиниська, теребовельського повіту, на протестаційній анкеті 20. лютого ц. р. ухвалили низку резолюцій з приводу виступу посла Войцеховського. В цих резолюціях особливо підкреслили протест проти вмішування чужих чинників до нашого національного життя та заклик до громадянства, щоб боролося з сектанством та вільнодумством, які підкопують нашу релігію та руйнують національний організм. В одній резолюції заява вірности й відданости Ексц. Митрополитові.

—o—

ЕСПАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УРЯД ІМЕНУЄ ДАЛЬШИХ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ.

Еспанський національний уряд заіменував брата голови уряду Миколу Франка дипльоматичним представником у Ліссабоні, Анхеля Мугіра — надзвичайним делегатом у Відні, Прана і Сузу — дипльоматичним представником у Букарешті.

Радіостація у Салямацці потверджує вістку, що еспанський національний уряд утворить дипльоматичні представництва в Югославії, Румунії, Туреччині та Греції.

—o—

КУРДИ БОРЯТЬСЯ В ПАЛЕСТИНІ.

Єрусалимський кореспондент „Дейлі Геральду" повідомляє, що арабські партизани вербують до своїх відділів добровольців у Курдистані. Минулої суботи й неділі перейшло сирійсько-палестинський кордон 200 звербованих добровольців, між ними є чимало курдів. Кожний новозвербований член партизанського відділу дістав уже в Дамаску зачет у висоті 5 до 10 фунтів, залежно від военного стану. Опісля його приділюють до одного з 6-ох операційних районів, на які рабські боєвики поділили Палестину.

Якщо ми не занедбаємо нашого обовязку й вишлемо Рідній Школі з нагоди Різдва БІЛЬШИЙ ДАР НА КОЛЯДУ, то й вона зможе сповнити свій обовязок супроти української молоді: виховає її на добрих громадян.

Українська інтерпеляція в соймі.

На четверговому засіданні сойму пос. д-р Степан Баран зголосив інтерпеляцію у справі нападу польсько-ендецької студентської боївки на просемінар української мови, який вів 25-го лютого ц. р. проф. Янів у львівському университеті. Боївка розігнала студентів-українців і одного з них побила. Про це була тоді згадка в „Ділі".

По широкому світі.

Німецький маршал Ґерінґ заявив з нагоди 3-их роковин німецького летунства, що німецька повітряна фльота мусить бути готова дати поміч німцям за кордоном. У цьому добачують погрозу під адресою сусідів, у першу чергу Чехословаччини.

Б. британський міністр Іден стане — як твердить „Дейлі Скеч", — амбасадором у Вашингтоні.

Німецький суд у Берліні засудив протестантського пастора Німелєра на 7 місяців вязниці і 2.000 марок гривни.

Альбанський король вислав свої сестри до Злучених Держав, щоби вони ввійшли у товариські зносини з тамошніми товариськими колами і намовили альбанського епископа Фана Нолі вернутись до Альбанії.

Словацька народня партія уладила в Ружомберку велику маніфестацію. Після промов послів о. Глінки та Сідора ухвалено в резолюції боротися за здійснення пітсбурської умови, що запевнила автономію Словаччини, і то разом із іншими автономістичними партіями. „Словак" помістив інтервю з провідниками німецької та мадярської меншини, Генляйном і Естергази

Московський процес почався

В середу в 12. годині почався у „синій салі" московського робітничого дому процес проти 21-ох б. совітських достойників, обвинувачених у троцьківсько-бухарінській змові. На розправу допущено м. ін. представників закордонної преси та дипльоматичного корпусу. Підсудні збідовані, постарілись.

Усі вони признаються до вини за винятком Крестінського, який заявив, що його зізнання у слідстві вимушено. Правдивих зізнань Крестінський у слідстві не зложив, бо все одно сумнівався, чи дійдуть вони навіть до відома проводу партії та уряду. Тому він — дав у слідстві неправдиві зізнання, щоб мати змогу сказати правду щойно на судовій розправі. Крестінський заявив виразно, що був троцькістом до 1927 р., тобто до часу, як троцькізм був внутрішньо-партійним рухом. У листопаді 1927 р. написав Крестінський до Троцького гострого листа, в якому заявив йому катеґорично, що з ним зриває. **Копію цього листа забрали агенти ГПУ Крестінському підчас ревізії; вона повинна бути в актах. У тому місці встав прок. Вишинський і заявив, що є інша копія листа до Троцького, але листа, про який згадує Крестінський, в актах нема. Крестінський кричить, що це неможливе. Предсідник прикликає його до порядку.** Зізнання інших підсудних, як Бессонова, Гринька і Розенгольца не годилися з тим, що сказав Крестінський, але він усьому рішуче заперечив.

Заява Крестінського викликала велике враження на салі, зокрема серед членів дипльоматичного корпусу та закордонних кореспондентів. **Це дуже рідкий випадок у московських процесах, щоби підсудний відкликав свої зізнання, зложені у слідстві.** Подібний випадок трапився в р. 1932. підчас процесу Штерна, „обвинуваченого" в замаху на радника німецької амбасади в Москві Твардовського. Штерн заявив тоді теж, що ГПУ змушувало його терором до зізнань. Плешнів та Левін мають оборонців, інші підсудні — ні.

Московський процес викликав у европейській пресі коментарі дуже неприхильні для СССР.

МАРІЯ СОКІЛ.

Уздовж і вшир Америки.

ЧУДОВІ АМЕРИКАНСЬКІ ДВІРЦІ.

Наш поїзд відходить із „Ню Йорк Гренд Централ Термінал". Це двірець залізничого товариства „Ню Йорк Централ" — одного з найбільших побіч Пенсилвенійського у східній частині Сполучених Держав. Двірець — і цей при Медісон-Лексінґтон-Парк Евеню, і двірець Пенсилвенійської залізничої лінії при Семій Евеню — справжні чуда! Не знаю, скільки вони займають поверхів, скільки в них перонів, положених поверхами один над другим; не знаю статистики руху поїздів і подорожних, знаю тільки те, що бачу: велитенських розмірів двірцеві галі із мармуру, десятки всяких ждалень, кімнат для курення, кімнат для пань і всього, що може тільки видумати людська фантазія, а що має будьяке відношення до залізниці взагалі, а до залізничого двірця зокрема. Але в усіх цих галях, салях чи кімнатах даремно чекаю на те, що є найголовнішою ознакою залізничих двірців в Европі: залізничих сиґналів, свистків, гудіння льокомотив, шипіння пари чи гуркоту поїздів, які приходять і відходять. Цього всього тут не почуєте хочби перестояли на двірці цілий день. Бо перони для поїздів скриті десь глибоко під землею і так ізольовані, що звідтіля не пробивається ніякий гуркіт, ніякий звук.

Шукаємо входу на перон, звідки маємо від'їхати. Проходимо побіч безлічі дверей, за якими скриті ці перони. ...Шлях 20-ий, 50-ий, 80-ий, 100-ий, 140-ий...

Пройшовши побіч цих дверей і прочитавши цю цифру, завертаємо ще раз, щоб прочитати її вдруге. Може ми помилились? Ні, таки правда: шлях 140-ий... Чи розумієте, що це значить? Що з цього двірця йде 140 залізничих шляхів у ріжні напрямки... А в Европі славний є двірець у Ляйпціґу тим, що має 30 чи 50 шляхів...

Колиб американські залізниці були такі чудові, вигідні і приємні як ті двірці, які бачимо в Ню Йорку, в Вашинґтоні і Клівленді! Поки поїзд стоїть на стації, він робить гарне враження — і вагони з мягкими фотелями (тут, як відомо, нема поділу на кляси), які можете уставляти, як бажаєте: в напрямі їзди, або проти напряму, а в деяких вагонах взагалі, як вам забажається; умивальники з теплою водою, які маєте таки всередині вагону, а служба у вагоні, здебільша муринська, яка опікується кожним Вашим клунком і в порівнанні з европейською є вершком чемности, услужливости і терпцю. Але вже по кількох годинах, коли ми „розкусили" (очевидно кажучи символічно!) цю американську залізницю, вона виглядає в менше рожевому світлі. Передовсім: у вагонах страшна спека, до якої звикли американці, але зовсім нестерпна для нас. А тому, що вагон не поділений на відділи, як в Европі, тільки творить одну цілість у всій своїй довжині — у ньому реґулює тепло кондуктор. Ну й реґулює його очевидно „по американськи"... Вікон відчинити не можете, бо вас негайно злінчувалиб інші пасажири, які у цій горячі сидять у плащах, капелюхах на голові а часто-густо і в снігівцях...

Не дивниця, чому всі тут вічно перестуджені. Така температура панує скрізь: у трамваях, у ресторанах, автоматах, крамницях і т. п. Ледви хто думає про те, щоб скинути пальто: адже ж на це треба часу і місця, а одного і другого мало! Але чому і в усіх приватних хатах і помешканнях температура пересічно 22—24°, таки для нас незрозуміле.

Таксамо незрозуміло, чому при такому високому розвитку в Америці поїзди роблять стільки гамору, гуркоту і неспокою! Кожний новий від'їзд поїзду із стації кидає немилосерно бідним пасажиром у дві, а то й чотири сторони світа; те саме діється, коли поїзд стає. При цьому такий стукіт від заліза, немов би на голову валилася якась здоровенна гора. Тому, що поїзди не мають східців назверх, як в Европі, на кожній стації кондуктори скидають залізні східці, підчас їзди якось хитро-мудро скриті у залізній плятформі, через те повстає нова гора заліза, яка вам валиться на голову. Одночасно приголомшує вас іще всякий інший гомін. Не вільно забувати, що це все — „експреси", найкращі, найскоріші й найдорожчі поїзди!

Кільканацятигодинна подорож із Дітройту через Пітсбурґ до Філядельфії, коли ми мусіли їхати цілу ніч — належатиме мабуть до найбільш кошмарних спогадів з усіх наших мандрівок!

Та нічого не вдієш: їздити мусимо раз-у-раз, а при тутешніх просторах кожна наша подо-

З відчитової салі.

Академічні Вечорі Богословського Наукового Т-ва у Львові: **о. д-р М. Конрад: Приватна власність.**

Справа поділу дібр, приватної власности — це головна точка суспільного питання. Лібералізм, спираючись на римському праві, приймав засаду ніким необмеженої приватної власности, права вживання і надуживання. Лібералізм створив капіталізм. Як реакція повстали ріжні соціялістичні напрямки, які домагаються знесення приватної власности.

Християнський солідаризм займає посереднє місце між соціялізмом і тоталізмом, бажаючи зберегти приватну власність, обмежує її для добра загалу. Тоталізм в Італії та Німеччині занадто обмежив приватну власність.

Суспільно-господарський устрій, оснований на приватній власности, є випливом природного закону. Занадто велика свобода чи обмеження шкідливі. Є три теорії про повстання приватної власности: 1) державна влада встановила позитивні закони, якими признала прив. власність; 2) суспільний договір, порозуміння; 3) еволюція — розвиток форм людського співжиття. Щодо першої теорії, то людина і приватна власність старші від держави; давніше люди займали простори без договорів, бо вони були нечні; вже в первісних часах була прив. власність, тому еволюцією тут годі пояснювати. Тільки теорія природного закону відповідає католицькому світоглядові, бо це прояв волі Творця. Сема й десята заповідь Божа, Христос і євангелія є за прив. власністю.

Папа Лев XIII. в енциклиці „Рерум новарум" зясував докази на конечність прив. власности. Колективізм викликав море ненависти та крови. Поміркование обмеження прив. власности конечне з огляду на добро загалу. Вкінці о. прелеґент підкреслив конечність парцеляції великих дібр між селян.

В цьому рефераті, що зясував справу прив. власности з катол. становища, поминено зовсім, як виглядала ця справа на Україні від найдавніших часів аж досі.

ІНЖ. О. ЗИБЕНКО: Стан і потреби молочарського виду кооперації.

В Т-ві Українських Кооператорів у Львові відбувся 2. ц. м. черговий виклад п. н. „Стан і потреби молочарського виду кооперації". Референт інж. О. Зибенко перейшов коротко етапи розвою українського кооперативного молочарства від самого його початку аж до 1936. р. включно. При тім подав для порівнання також деякі дані про неукраїнські молочарські кооперативи, що істнують на терені трьох полудневосхідних воєвідств.

У дискусії, яка вивязалася по рефераті, сен. О. Луцький подав для інформації деякі дані про стан молочарських кооператив, обєднаних в Союзі німецьких кооператив у Грудьондзу. Вкінці сен. Ю. Павликовський представив господарське підложжя, на якому повстала й успішно, хоч при накладі великих зусиль та без ніякої зовнішньої помочи, працює наше молочарство.

Черговий виклад під н. „Стан і потреби міської споживчої кооперації" відбудеться в суботу 5. березня в год. 18. у „Домі Української Кооперації" при вул. Технїцькій 1.

Подяка.

Рада Карпатського Лещетарського Клюбу складає щиру подяку ф-ці „Альое", Видавничій Спілці „Діло", Краєвому Молочарському Союзові „Маслосоюз", Матірному Т-ву „Просвіта", п. дир. Володимирові Панькову та Союзові Кооперативних Союзів „Центросоюз" за уфундування нагород на лещетарські змагання для звеличання 70-літнього ювилею Т-ва „Просвіта" в днях 26. і 27. лютого ц. р.

За Раду:

В. Паньків, голова. О. Клюфас, секретар.

Відозви й комунікати.

ПОМОЖІТЬ ЗБУДУВАТИ ДОМІВКУ ДЛЯ ОСВІТНЬО - ГОСПОДАРСЬКИХ УСТАНОВ У СЕЛІ ВІЛЬШАНКА МАЛА!

Село Вільшанка Мала, пов. Золочів, є вбоге та змагає до кращої долі через освіту та кооперацію. Не має воно своєї домівки, де могли би поміститися всі установи. Самі селяни з причини малої скількости населення не можуть спромогтись на це велике для них діло. Вони є меншістю серед сусідів. Положення просто безвихідне, бо власні сили заслабі. Просимо дуже помогти нам у будові власної домівки, хочби невеликими жертвами. Двічі дає, хто скоро дає! Нам дорога кожна українська душа. Ласкаві жертви просимо пересилати на адресу: **о. Володимир Свистун, парох, Скнилів, п. Красне к. Львова.**

Просимо дуже всю пресу в краю і за кордоном передрукувати наш поклик.

В СПРАВІ ПАЛОМНИЦТВА ДО БУДАПЕШТУ.

В справі паломництва на Міжнародній Евхаристійний Конґрес у Будапешті ще додатково подаємо до відома:

1) З огляду на технічний провід світової організації подорожі Wagon — Lits // Cook перший комунікат Марійського Товариства Молоді з 17. лютого анулюємо. Зате важний є другий комунікат з 1. березня ц. р.

2) З причин від нас незалежних кошти подорожі підвищено на 7 зол. більше від цін, оголошених у другому комунікаті. Отже тепер ціна І. кляси (з повним удержанням) 122 зол., ціна II. кляси (сам переїзд без удержання) 45 зол.

Управа Марійського Т-ва Молоді.

СОЙМ УХВАЛИВ ЗАКОН ПРО ДОПОМІЧНУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЖІНОК.

Сойм прийняв без дискусії у другому і третьому читанні проект закону про загальний обовязок військової служби. Цей закон поширює обовязок військової служби на всіх громадян у той спосіб, що вводить допомічну й заступну службу і притягає до допомічної служби жінок. Ця допомічна служба жінок добровільна, але жінки, які склали заяву і пройшли військовий вишкіл, мусять виконати цей обовязок так само, як мужчини.

—o—

НОВИНКИ.

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне „Діло" (ч. 46) підпало конфіскаті за частину промови М. Рагая на конгресі людовців у Кракові.

— **Овочеві салатки, креми й соки.** Черговий показ куховарського курсу „Нової Хати" відбудеться сьогодні, 4. березня ц. р. Ринок ч. 39. Початок в 6-ій год. Членам і гостям раді. 311

— **Звірята і природа в мистецтві.** Заходом Ліги охорони звірят у Львові відкриють 6. ц. м. у промисловому музею при вул. Гетьманській ч. 20 виставу „Звірята і природа в мистецтві".

— **Країна чару.** Етнографічна вистава Полісся, що її уладжує управа музею Н. Т. Ш. і Т-ва Прихильників Н. Т. Ш., викликала велике зацікавлення між українським громадянством. На виставі будуть всі збірки з музеїв від приватних людей про Полісся, де збереглася архаїчна українська народня культура. Вистава триватиме майже півтора місяця. Присутні матимуть нагоду почути на спеціяльних вечорах, присвячених Поліссю, реферати про духову і матеріяльну культуру українського населення Полісся, його незбагнуту душу і про таємний чар поліської природи. Початок вистави вже 6. березня ц. р.

— **Дискусійні сходини.** Львівська філія Т-ва Прихильників Астрономії повідомляє, що в суботу 5. ц. р. в год. 18-ій вечором відбудуться в салі Геольогічного Інституту при вул. Длугоша 8 дискусійні сходини, на яких Маріян Войтович, професор корпусу кадетів виголосить відчит п. н.: „В соті роковини першої парилянки". Вступ вільний. Гостям раді.

— **Україніка.** Місячник „Сльовянски Пшеґльонд" у числі за лютий ц. р. вмістив статтю В. Хартата п. н. „Після зізду українців у Польщі", у статті мова про січневий зізд УНДО.

— **Припинили двотижневик „Народня Сила" на місяць.** Краєвий уряд на Закарпатті припинив видавання органу українських націоналістів „Народня Сила" на цілий місяць. Це рішення попередила ціла низка конфіскат і упімнень. Одночасно влада припинила теж на один тиждень видавання фенциківського органу „Наш Путь".

— **Краєва хроніка.** В Яремчу санькувалася 5-літня Ольга Рошканюк з іншими дітьми. Підчас забави санки зїхали до глибокого на 25 метрів яру Прута і нещаслива О. Рошканюк розбила собі голову. На місце випадку виїхала судово-лікарська комісія. — Іван Ференц, тартачний робітник у Затварниці пов. Лісько, попав між триби машини і згинув серед страшних мук. — Поліція арештувала в Боську пов. Сянік 25-літнього М. Каршеня за вбивство поліцая В. Стешка. Арештованого відвезли до арешту в Сяноці.

— **Грабунковий напад на поштовий амбулянс.** Чотирьох бандитів напало на Шлеську на поштовий амбулянс, який під охороною поліції перевозив почтові посилки і касетку з грішми. Бандити зранили тяжко поліцая у правий бік, забрали касетку з грішми і відстрілюючись утекли до ліса. За бандитами уладили облаву. Стан раненого дуже тяжкий.

— **800 кін у Польщі.** В самій Варшаві одно кіно припадає на 18.000 населення, в Польщі одно кіно пересічно на 42.500 мешканців; у східних воєвідствах на 82.000 мешканців. Зпоміж 800 кін є 47 мандрівних кін і 38 німих. У Німеччині є 5.500 кін, в Англії і Франції по 5.000, у Чехословаччині 1.500 кін.

— **Стріли Учителя в кураторії.** Минулої суботи прийшов до кураторії в Познані 38-літній учитель Леон Наврocький і віддав кілька револьверових стрілів до ради. Мікіцінського, персонального референта кураторії. Всі кулі застрягли в стіні і рамі. Мікіцінський вийшов без рани. Навроцького розброїли і віддали поліції. Виявилося, що Навроцького недавно зредукували і він стріляв до персонального референта тому, щоб запротестувати проти безправного його звільнення з посади. Кураторія заявила, що Навроцький був нервово хорий і тому його звільнили з посади.

— **Трибунал засистував вердикт присяжних.** Перед судом присяжних у Львові станув ...

...рож це бодай один день. За кожним разом згадуємо добрим словом цих інженірів, механіків чи директорів залізниць, які дали можливість европейським міжнародним експресам зупинятися на стаціях і вводити їх у рух так, що цього й не помічаєте. Що вам із слави американської техніки, коли на голови пасажирів сиплеться при кожній нагоді підчас подорожі — гора заліза!...

У дітройтському музеї стоїть дімок якогось філядельфійського громадянина з 18-го століття, перенесений із Філядельфії до цього музею як зразок стилевого американського дому з тих часів, стилевого зверха і зсередини.

Не знаємо, як тепер ці доми умебльовані, — але напевно не так, як тоді. У Філядельфії бачимо безліч таких самих стилевих, старих американських домиків. Вони одноповерхові, з дерева, з гарною архітектурою дверей та рівненько виділених вікон. Зрештою нічого замітного.

В такому самому досить незамітному „американському" стилі 18-го століття побудовані домики, які є найбільшою памяткою не тільки Філядельфії, але Сполучених Держав взагалі. Це „Інтендантс-" і „Конвеншен-Гол, один побіч другого. Тут у 18-ім стол. відбулися перші конституційні збори американських стейтів, проголошення незалежности і підписання конституції.

Заки входимо до цих домів, звертають нам увагу на... ліхтарні довкола. Показується, що довкола цілого того комплексу домів поставлено оригінальні ліхтарні з часів тих історичних подій — стільки ліхтарень, скільки стейтів підписало тоді конституцію...

Чи хтось крім американців вигадав би таке?! Всередині бачимо все так, як воно виглядало в цих історичних днях. Усі крісла стоять в тому самому порядку, як на них сиділи тоді посли — і крісло Вашингтона, його одяг і т. і. Тільки замість живих людей — їхні портрети. При виході книга: кожний, хто тут був, залишає у ній своє прізвище на памятку. Робимо й ми це — та вписуємося по українськи. Може колись хтось із наших знайомих знайде там колись ці підписи.

Показують нам у Філядельфії, чи пак кільканацять кільометрів за нею, ще одне історичне місце: місце виграної битви Вашингтона з англійцями, здається в 1777-ім р., т. зв. „Валліфорд". І тут ще все „по старому"; тільки площі на „паркування" авт нові і написи і стрілки, куди їм їхати.

Напричуд гарна найближча околиця величезного Музею Мистецтв. Він побудований високо, на вершку численних широчезних сходів, які туди ведуть. Зверха чудова панорама філядельфійських хмародерів. Десь у віддалі — парки. Звертає нашу увагу якась будівля в сусідстві: щось східнього, може мавританський музей? Підходимо, чи пак підїздимо ближче: ні, це тільки асекураційне товариство!

На вулицях Філядельфії повно написів поперек вулиці, спрямованих до автомобілістів. „Минулого тижня згинуло через неувагу стільки то автомобілістів. Чи хочеш бути одним із них у найближчому тижні?!" Або: „Коли хочеш згинути, можеш це зробити у простіший і дешевший спосіб, як їдучи автом!"

Дорош і Іван Гебус, яких прокуратор притягнув до відповідальности за грабіжницький напад на дім Г. Брика у Нових Гринківцях. Грабіжники нічого не забрали, бо старий жид мав лиш 15 сот. і його лише побили. У слідстві підсудні призналися до вчинку, але на розправі заперечили свою вину. Присяглі заперечили вину підсудних. Трибунал рішення присяглих скасував. Тому підсудні залишаться у вязниці і станують перед новою лавою присяглих.

— Димісія генерала єзуїтів — кс. Ледоховського. Віденський часопис „Кірхенцайтунг" пише, що в Римі уступив зі свого становища генерал єзуїтів — поляк кс. В. Ледоховський — нібито в огляду на лихий стан здоровля. Димісія кс. Ледоховського викликала у католицьких колах численні коментарі. Пригадують, що дотепер не було випадку, щоб генерал єзуїтів уступав зі свого становища загалом, а тимбільше в огляду на лихий стан здоровля. Кс. Ледоховський уступив саме напередодні канонізації єзуїта Боболі, що її підготовив. Становище генерала в чині Єзуїтів займав кс. Ледоховський 24 роки. Звичайно вибраний генерал єзуїтів (або „чорний папа"), займає це становище до смерти.

— Летунська катастрофа. На трасі Сан Франціско-Абукерк пропав пасажирський літак з 6-а пасажирами і трьома членами залоги. Військові літаки, які шукали за літаком, мусіли перервати лет з приводу густої мряки. Здогадуються, що літак загинув недалеко Фресно. Розшуки за літаком вестимуть далі, як лише настануть кращі атмосферичні умовини.

— Шлюб доньки Мекдональда. Донька покійного англійського премієра Рамсея Мекдональда вийшла несподівано заміж за малярського майстра Нормана Діджлея. Шлюб відбувся в гурті найближчих, бо жалоба ще не скінчилася.

— При кожній нагоді співатимуть румунський гимн. Румунська влада видала розпорядок, щоб усі відчити і сходини кінчилися відспіванням румунського гимну — подібно, як дотепер співали на всіх театральних виставах.

— Голівуд під водою. Від 4-ох днів падуть у Злучених Державах зливні дощі. Вилеви рік у полудневій Каліфорнії такі великі, яких не памятають від 400 років. Більша частина Голівуду під водою. Великі частини краю позбавлені комунікації. Положення дуже грізне ще й тому, що метеорольогічні стації передбачують загальні зливні дощі і буревії. В Санто Сузанна два поїзди заблоковані, в Індії стоїть поїзд із 250 пасажирами. Повінь поширюється у північно і північно-західнім напрямі від Льос Анджелес. Червоний Хрест розвинув допомогову акцію.

— Учителькам не вільно шмінкуватись ні курити папіросок. Румунське міністерство освіти видало кілька розпорядків, між іншим зі строгою забороною учителькам народніх і середніх шкіл шмінкуватися, курити і ходити в суконках, що можуть викликувати згіршення. Крім того міністерство освіти заборонило шкільній молоді до 16 років ходити до кіна і на совганку у будні дні. Молодь може ходити до кін і на совганку лише в неділю і в свято з батьками.

— Ватага бандитів знищила село. Провідник бандитів Ель Таллярін, який тероризував перед кількома роками стейти Мозельос і Пуеблю, напав минулого вівтірка на село Кватілля у стейті Пуебля, ограбив його, повісив управителя школи і чотирьох членів громадської управи, підпалив школу і кілька інших будинків та втік без сліду.

— Розвиток радіостацій в Америці. Злучені Держави розбудували минулого року сітку своїх радіостацій. В 1937 р. вибудували 41 нових радіостацій. Тому число стацій збільшилося на 143.

— Найелегантніша дама світа. Жюрі, зложене з представничок найвибагливіших сальонів моди, признало вдруге княжну Віндсору найелегантнішою дамою світа, друге місце заняла княжна Кенту, третє дружина Аґі Хана.

— Країна чорних бузьків. Згідно з обчисленнями досвідної орнітольогічної стації в Роситтен у Сх. Прусії живе коло 200 пар чорних бузьків. Вони є під спеціяльною охороною закону.

— Осьме чудо світа. Недалеко містечка Карльсбад у стейті Ню Мексіко відомий геольоґ д-р Барнет відкрив велитенські підземні печери. Представникам преси заявив, що відкриті печери перевищають все, що досі люди знали в цій ділянці. Відкривець перейшов з двома товаришами пять кільометрів і вернувся щойно тоді, коли зайшов на закрут, бо боявся, що заблудить. Печера є широка понад 200 метрів; її висоти не можна було досягнути навіть при допомозі світла сильних електричних ліхтарок. Середина печери ціла з вапняка, покрита сталяктитами і сталягмітами, що доходять понад 30 метрів. Вапняк є сніжнобілий, без ніяких темних жил. Д-р Барнет каже, що печера зробила на нім враження восьмого чуда світа та є найбільшою на світі.

— Новина для смакунів. Недорогі і легкі до приладження страви можуть бути дуже смачні, що доказує такий перепис на миттєві клюсочки, які смаком нагадують найкращі пульпетики в мяса: **Додатки на 4 тарелі зупи:** 1 яйце, 1 мала цибулька, 1 петрушка, 1 лож. масла, пушка перцю, пів кістки буліонової КНОРР, 3—4 ложки столові вівсяних платків КНОРР. (2 кістки буліонові КНОРР розпустити в 3/4 літр. води і в нім варити клюсочки). Дрібно посікати цибулю і петрушку дусити на маслі. Розтерти в мисочці яйце, додати решту додатків (платки покрушити), вимішати все і ложечкою уформувати малі клюсочки, потім вкинути до вареного буліону. За кілька секунд клюсочки покажуться наверху, а це значить, що вони вже зварені.

—o—

З кіна.

КІНО ЕВРОПА: „Я ВИНУВАТА".

Французька фільма з Даніелею Даріє на підставі повісти відомого франц. комедієписця Пера Вольфа. Молода студентка правничого факультету в Парижі тратить свою бабусю, яка була останнім членом її роди та єдиною опікункою. Залишаючися без засобів до життя, вона пробує найти працю, але або непідготована до ріжних посад, або приходить запізно, або мусить глаб дістати місце з огляду на свою молодість і красу. Навіть її товариш з університету, що у скрутній хвилині веде її на вечерю та забаву, хотів би використати її принади, чи може вважає її за особу легкої поведінки, розчаровує її. Дівчина доведена до краю і виголодніла рішається піти за радою одної своєї приятельки, щоб представитися одному багатому панові як його донька і донька його давньої знайомої, що покінчила самогубством. Цей багатий учений вірить оповіданню бідної гарної дівчини і приймає її до себе на виховання. Вся фільма повна драматичних моментів, дуже добре психольогічно переведена, цікава, непересічна.

—o—

✝ Посмертні згадки.

Ілля Савчак, вислужений управитель школи в Пристані, жовківського повіту, помер 26. лютого ц. р. в Жовкві. Похорон провадив о. шамбелян Погорецький в асисті оо. Василіян. Покійний вийшов з народу, пішов йому на службу і виповнив своє завдання по громадянськи. В Пристані працював 35 літ і був ініціятором та основником усіх місцевих економ.-освітніх установ. Осівши в Жовкві як емерит, брав участь у житті повіт. установ. Був скромний та ощадний і в цих прикметах виховував своїх учнів на активних громадян. Учні Покійного, батьки разом з синами, прибули громадно з вінками від усіх установ у Пристані на похорон і на своїх раменах віднесли свого вчителя на місце вічного спокою. Покійний був здисциплінованим членом Т-ва ВПУВ, активним членом повітових та краєвих установ. У ділянці садівництва поклав великі заслуги: овочеві дерева — то живі свідки його економічної праці. Над могилою попрощав Покійного М. Сухий від учит. організації та від повітових установ, а від учнів та установ у Пристані його учень, вже господар. В. И. П.!

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили нас у ряд націй.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 4. березня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авд.; 11.15 Для шкіл: „На дворі кор. Жигмонта"; 11.40 Дуети з італ. опер. пл.; 12.03 Полудн. авд.; 13.45 Сусп. гутірка; 13.50 Фр. Крайслер як композитор і виконавець, пл.; 14.00 Концерт у вик. дутої орх.; 14.25 14.55 Біржа; 15.00 Легка музика з пл.; „Львівські оповідання" Фр. Яворського. Музика з пл., 15.20 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Госп. вістки; 15.45 „Пять горобців в одній скриньці" опов. для дітей; 16.00 Гутірка з ...; 16.15 Розр. концерт у вик. орх.; 16.50 19.50 Актуальна гутірка; 17.00 Урщуляни на Поліссі; 17.15 Пісеньки амер. трампа, словно-муз. авд.; 17.50 Огляд видань; 18.00 Сьогодні комунікат, спорт. вістки, 18.10 Програма на завтра; 18.15 Далекі англ. пісні, хор; 18.40 Медикаменти з перед ...; 18.55 Спорт. вістки; 19.00 „Тереза ... атрум санкті Казімірі" авд.; 19.30 Пісеньки в супр. форт.; 20.10 Симф. концерт, орх., солісти, спів, скрипка; у перерві коло год. 21.00 Веч. денник, актуальна гутірка; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 При моїм фортепіяні.

Субота, 5. березня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авд.; 11.15 Для шкіл: Співаймо пісеньки; 11.40 Грає Карло Цекі, форт., пл.; 12.03 Полудн. авд.; 12.45 Концерт банань; 15.20 Техн.-скрипька; 15.30 Госп. вістки; 15.45 Театр Уяви для дітей: „Казка про сім круків" з муз. ід.; 16.15 Е. С. Гольман: „Дівчина у віклі" вик. Флора Мудерт-Мас сопр. у супр. орх., 16.50 18.35 19.50 Актуальна гутірка; 17.50 Наша програма; 18.00 18.50 Спортові вістки; 18.10 Нар. пісні, хор; 18.55 Програма на завтра; 19.00 „Суд над Вехетком" авд. для дітей, на осн. Копнишської „Кукли" з муз. ід.; 20.00 Розр. концерт, орх., мандоліни, хор; 21.45 „В колісце", Разгата; 22.00 Концерт орх.; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Популярна музика з пл.

Неділя, 6. березня 1938.

8.00 Сигнал часу; 8.15 Для села: Хл. Газетка. Музика з пл.; Що чувати 8.30 Хл. скрипька; 8.40 Росінні: „Облога Корниту" пл.; 8.50 Які телята вибирати на плекання, після богослуження коло год. 10.30 Сути з пл.; 11.25 Сандецтвина у пісні: 12.03 Симф. поранок; 13.00 Ост. театр. прем'єри; 13.10 Два походи, фрагмент із пов. А. Мілера; 13.30 Музика, хор. орх., сопран; 14.45 Для села: 15.00 Промова віцепр. Квятковського на інавгурації Госп. Ради; 15.20 Музика з пл.; 15.40 Для дітей: Подорож слимака й метелика довкола світа. Музика з пл.; 16.00 Пісні підґалля; 16.40 Анкиня та життя; 17.00 Світовий концерт із Австралії: симф. орх., хори, солісти; 17.30 Півгодина при мікрофоні, орх., сол., гармоніка; 19.35 Пан Онуфрій робить тресотини; 20.00 „Джез-компані" розр. концерт; 20.35 Спорт; 22.00 Найгарніші пісні Монюшка, спів. музика; 22.30 Скр. рецітль Роб. Сотенса в супр. форт.; 22.50 Репортаж зі віазду поляків у Берліні, Останні вістки; 23.00—23.30 Танц. музика з пл.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 4. березня 1938.

БЕРЛІН 19.10 Фільмові мельодії, 22.30 Розр. концерт; БУДАПЕШТ 17.30 18.00 Циг. музика, 19.30 20.00 21.30 22.00 Опера; ВІДЕНЬ 15.15 Соната на кларнет і форт. ф-моль Корнгольта, 17.00 Для дітей, 17.40 Віол. 19.35 20.00 21.00 22.00 „Страсти на осн. св. Матея" ораторія Баха сопр., альт, хори, симф. орх.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Дитячі пісні, 20.10 Дута орх., 21.00 „Поможи, робію кар'єру" ком. Гер. Герердіс; КОШИЦІ 14.00 18.45 Вістки, 19.00 Скеч. музика з пл., Відчит; МІЛЯНО 16.00 Концерт із Авал. св. Сесилі, сопран, форт., 21.00 22.00 23.00 Симф. концерт; ПРАГА 14.00 Шуманові твори, 16.25 Форт. тріо Сметани, 19.30 20.00 21.00 „Христ. Колюмб" оп. Мільоза; РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. музика, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 Театр Уяви: „Давид Коперфільд"; РИМ 21.00 22.00 Оперетка.

Субота, 5. березня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Пісні, 19.10 Російська музика, 20.00 Розр. музика, 21.00 Марші, орх.; БІЛГОРОД 20.00 21.00 22.00 Нар. пісні; БУДАПЕШТ 17.30 18.00 Оп. орх.; 19.10 Нар. мад. пісні, 21.40 22.00 Орх. концерт; ВІДЕНЬ 15.05 Хор, 19.10 20.00 21.00 „Гейша" оп. Джонса, 21.25 Концерт на скр. і орх. д-дур; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Спів, скр., віол., форт.; КОШИЦІ 14.00 18.50 Вістки, 18.00 В. Северяник „Значіння опіки над калiками", Музика з пл., Д-р Д. Стахура: Процеси за обрazу чести; МІЛЯНО 17.15 Давні танки, 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Ля бісбетіка доната" оп. М. Персіка; ПРАГА 17.35 18.00 Нім. авд.: Сопвка, Концерт хору, 19.20 Сальон. музика; РАДІО ПАРІ 18.00 Для дітей, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 Концерт; РИМ 17.15 Танк. музика, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Комедія, 22.15 Сернада, 22.45 Танк. музика.

Неділя, 6. березня 1938.

БЕРЛІН 19.30 20.00 21.00 „Фавст" оп. Гуноа; БІЛГОРОД 15.45 19.00 Концерт хору, 20.00 Співочий рес'таль, 20.30 21.00 Нар. пісні; ВРЕСЛЯВ 20.10 21.00 „Цирульник із Багдаду" оп. Корнеліюса; БУДАПЕШТ 12.30 Оп. орх., 18.00 Форт. твори Ліста, 18.55 19.00 Цит. музика; БУДАПЕШТ II 15.00 18.00 19.00 „Гофманові казки" оп. Офенбаха; ВІДЕНЬ 11.45 12.00 Симф. концерт, 15.40 Тріо д-моль Шумана, 19.35 Беті ван Бош сопран, 20.00 21.00 Розр. музика; КОШИЦІ 18.00 Словацькі та підкарпаторуські образки із літератури XIX. ст.; МІЛЯНО 15.00 18.00 19.00 „Нюрнберські співці" оп. Вагнера; ПРАГА 20.05 21.00 Симф. концерт; РАДІО ПАРІ 20.00 Оповка, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 „Дон Цезар де Базан" ком. оп. Масенета; РИМ 17.00 18.00 Симф. концерт, 22.10 Концерт хору Базиліки; ШТУТГАРТ 19.15 21.00 „Ондина" оп. Льорцінга; ШТРАСБУРГ 21.30 22.00 23.00 24.00 „Пісня кохання" муз. ком. Шуберта; СОФІЯ 19.30 Спів; ФРАНКФУРТ 20.00 21.00 22.00 „Мона Ліза" оп. Шіллінга.

Радіокутик.

НАША СЛУЖБА БОЖА В РАДІО.

Недавно п. Ю. Петрі директор львівської радіовисильні обговорюючи т. зв. „львівську радіову скриньку", тобто помітки всіх радіослухачів про тижневу радіову програму, окремо відмітив лист наших селян з одного з надзбручанських сіл. В цьому листі — як казав п. Петрі — наші селяни в числі около 50 щиро дякували дирекції львівського радія за те, що мали змогу вислухати на греко-католицьке Радіо нашого Богослуження. Вони, як виходить з листа, зібралися в хаті одного господаря, що має радійний апарат і не без зворушення вислухали святочної відправи й проповіди з церкви св. Успення (Волоської) у Львові. Очевидна річ, що дирекція львівської радіовисильні відповідаючи на листа наших надзбручанських братів, запевнила їх щиро, що львівське радіо постійно в усі наші свята надаватиме для слухачів гр.-кат. богослуження з церкви у Львові.

Коли трохи глибше застановимось над цим фактом, тоді приходиться нам ствердити, що він у своїй суті дуже промовистий. Бо чи це викликує зворушення ця подяка наших бідних селян зпад Збруча за богослуження? Живучи над Збручем, у безпосередньому сусідстві з Совітами, та їхньою трійливою радіопропагандою, наші селяни є живлять видатковим духовим настроєм зо'дають на саме Радіо у хаті трохи багатшого сусіда, довкола радійного голосника, та з дитячим серцем довлять слова молитви й богослуження, що плинуть сотні кілометрів до них зо Львова над Збруч.

Та це приклад не тільки зворушливий, але й повчальний. Повчальний з уваги на обставини, в яких зроднся та з уваги на ролю радійового апарату у щоденнім житті людини. Бо хоч на один недовгий момент ця „чудодійна" радіова скринька осолодила нашим землякам їхнє сіре життя.

ВІДЧИТ ПРО УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ В СОВІТАХ.

В дні 8. м. м. мали ми змогу вислухати дуже цікавого й рідкого відчиту М. Оленича про „Умовини розвитку українського письменства в Совітській Україні". З щоденної преси багато вичитуємо про жахливі умовини життя в „большевицькому раї" — Совітах", але зовсім не знаємо, як розвивається у цій „тюрмі народів" літературне письменство. Зокрема нас дуже цікавив розвиток українського письменства в Совіт. Україні, де як знаємо, до 1930 року були прояви дуже гарного й буйного розвитку духової культури взагалі, літератури зокрема. Згодом, як знаємо, прийшов її цілковитий розгром. Та про те, ми досі ніколи якслід не потрапили уявити які в дійсности умовини розвитку нашого письменства там — за Збручем. І в цьому дуже цікава й повчальна була прелекція М. Оленича. В 10-х хвилинній сконденсованім і річевім рефераті докладно й всесторонно змалював він нам ті всі умови, в яких доводиться існувати нашому письменству в Совітах. Ми мали рідку змогу довідатись про сучасних совіт. письменників на Україні, про їхню придушену червоним чоботом невільну поезію уніфікацію, упокорення, безхарактерность, набрідливости та врешті про безліч інших практик, якими червоні сатрапи оперують для вбивлення всяких проявів самостійної думки чи слова а недобитків сучасного українського совітського письменства.

БІРЖА.

Львів, 3. березня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·77 89·30, Доляри американські 5,26·50, 524·00 Доляри канад. 5,26·00—5,23·50, Фльорени гол. 293·69—291·95, Франки фр. 17·24—16·94, Франки швайцарські 122·60—121·80, Фунти англ. 26·51—26·35, Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 17·60—16·40 Кор. дан. 118·30—117·35 Кор. норв. 133·25—132·30, Корони шв. 136·54—135·55, Ліри італ. 22·00—20·90, Марки фінлянд. 11·72—11·25, Марки нім. 106·00—100·00 Шилінги австр. 99·00—93·00, Тель Авів 26·20—25·95, Марки нім. срібні 119·00—113·00

Акції.

Банк Польський 112·50 Цукор 36·50 Вугіль 32·25, 32·00, Ліільпоп 63·50, Можеїв 14·25, Островець 57·00, Стараховичі 40·00, 39·50, Габербуш 48·25.

Папери

4 і пів проц. внутр. 66·38, 66·00, 3 інв 1 ем. 83·75 серія 93·75, 3 пов. інв. 2 ем 84·00, серія 95·75, 5. конверс. 69·38 прем. дол. 41·50, 4 консол 68·00

Тенденція слабша

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 3. березня 1938 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 3·45 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 3·30 зол.
молоко . . . . 18—19 сот.
(яйця копа) . . . 3·20 зол.

Тенденція на масло й молоко вдержана, на яйця зниж кова.

ОПОВІСТКИ.

VIII. Загальні Збори Кооперативи „Воги" у Львові відбудуться 19. березня 1938 р. в год. 16. в домівці кооперативи при вул. Потоцького 11 А. (II. бревпартер) з таким порядком нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів і його прийняття. 3) Звіт Управи з діяльности за рік 1937 р. разом з предложенням білянсу за рік 1937. 4) Відчитання звіту з ревізії РСУК і поревізійного письма РСУК. 5) Звіт Контрольної Комісії з внеском на затвердження білянсу за 1937 р. і уділення абсолюторії Надзірній Раді та Управі. 6) Розділ білянсової надвишки за 1937 р. 7) Затвердження буджетового преліммінаря на 1938 р. 8) Доповнення Надзірної Ради. 9) Зміна статуту. 10) Внески і запити. — **Надзірна Рада.**

Повітовий Союз Кружків „Рідної Школи" в Чорткові повідомляє, що з днем 15. березня п. р. отвирає в Чорткові двомісячний курс для провідниць дитячих садків, який триватиме до 15-го травня. Оплата за цілий курс 15 зол., які треба вложити до кінця курсу. Зголошення слати на адресу: ПСК. „Р. Ш." в Чорткові на руки д-ра Михайла Рослянка, адвоката в Чорткові. 500 2-3

Площа С.-Б. Клюби, Товариства, Установи і Школи, що задумують користати в 1938 р. з площі С.-Б. внесуть подання до дня 10. III. 1938 на адресу: **Сокіл-Батько, Львів, Руська 20.** 517 1-2

В ціли опіки над Дівочою Ремісничою Бурсою відбудуться Надзвичайні Загальні Збори 2-ої філії Т-ва охорони дітей і опіки над молоддю **дня 8. березня** в год. 6-ій веч. в льокалі клюбу „Нової Хати" Ринок 39 „Труд" I. пов. 521

Замість цвітів на могилу бл. п. дир. Іллі Савчина складаємо 10 зол. на **Український Шпиталь** — Потерейки, Жовква.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ШУКАЄМО панночок пристійних, молодих, метких, найрадше абсольвенток середніх шкіл або торг. курсів, до продажі в елеґантних крамницях. Зголошення, референції, фотографія — Адміністрація „Кавція 300". 491 3-3

ФАБРИКА прийме директорку відділу, 30 років, незамізжню, енерґічну, совісну, зредуковану учительку, або абсольвентку сер. шкіл. Зголошення, референції — Адміністрація „Чесна". 491 3-3

ПОТРІБНА зараз до ведення домашнього господарства старша жінка найрадше вдова або сирота по священнику. Зголошення з описом життя і референціями до Адмін. „Діла" під „Праця". 497 2-2

ФІЛІЯ „ПРОСВІТИ" в Тисмениці прийме негайно просвітянського організатора, який є здібним диригентом та режисером. Умови винагороди, враз з письменними припорученнями від освітньо-культурних установ надсилати до виділу Філії „Просвіта" в Тисмениці. 511 1-2

ПРАКТИКАНТ - землемір (самостійний) дістане працю на процент або згідно з умовою. Зголошення „Діло" під „Землемір". 513 1-2

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АПЛІКАНТ адвокатський з правом заступства шукає патрона. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Рутинований". 510 1-2

ЗРЕДУКОВАНА вчителька, фахова доглядачка хорих, шукає праці при управі домом, науці дітям або догляді хворих. Зголошення до Адміністрації під „Сусідка". 516 1-3

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

„Т. К. ШТ. в КР." Оголошення довше коштуватиме 10.— зол., коротше 6.- зол. Адміністрація.

РІЖНІ

ПЕРЕРІБКА ковдри 3 зол. Романова, Гродіцьких 4 (побіч Ринку). 520 1-8

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗВИЧАЯНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Філії Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Тернополі

відбудуться 17. березня 1937 р. в четвер в годині 6-ій вечір у домівці Товариства „Поділля" в Тернополі при вул. Виговича 13 з таким порядком нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3) Звідомлення з діяльности Філії за 1937 р.
4) Звідомлення Контрольної Комісії і уділення уступаючому Виділові абсолюторії за 1937 рік.
5) Вибір голови, 4-х членів Виділу і 2-х заступників.
6) Вибір Контрольної Комісії.
7) Внески і запити.

Якщо в означеному часі не буде достаточної кількости членів, Загальні Збори відбудуться годину пізніше в тім самім льокалі, в тим самим порядком нарад та важністю рішень без огляду на число учасників.

Тернопіль, 1. березня 1938 р.

Виділ Філії УКТОДІ в Тернополі.

За редакцію відповідає Олексавдер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів Ринок 10.